

JURISTEN

NR 3 / 2024

WWW.JURISTEN.NO

Tema Digital rettssikkerhet

Stort intervju med vinner av Rettssikkerhetsprisen – Marte Eidsand Kjørven

Digitalt utenforskap // Svindel med ID // Rettshjelpsprosjekt

DU TRENGER IKKE Å GÅ
**UNDERCOVER
SJEFF**

**... for å se at ting
blir gjort ordentlig.**

Med Tripletex får du blant annet timeføring,
fakturering, lønn og utlegg på samme sted,
så du kan stole på at ting går som det skal.

tripletex

Et veldig fleksibelt regnskapsprogram.

Innhold 3|24

8 Rettssikkerhetsprisen
Marte Eidsand Kjørven har fått Rettssikkerhetsprisen for 2024.

20 Digitalt utenforskap
Over 600.000 nordmenn er det vi kaller ikke-digitale, sier Victoria Hovig Frigland i Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

26 Veileder i digital hverdag
Mange trenger hjelp i digital hverdag. Det blir for enkelt å si at det kun gjelder eldre, sier gründere.

28 ID-juristene
Silje K. Noer Johansen og Nathaniel Skar Eide leverer rettshjelp til svindelofre.

34 Vant frem
Advokatene Asle Bjelland og Amund Noss prosederte den viktige Olga-saken.

42 Forbrukerrådet
Forbrukerrådet deltok som partshjelper i Høyesterett.

44 Finans Norge
Vil lære forbrukerne selvforsvar mot svindel.

46 De analoge
Juristene må ivareta de ikke-digitale når de skal skrive nytt lovverk, sier Malgorzata Agnieszka Cyndecka.

50 Økokrim
Stort intervju med Økokrim-sjefen om digital svindel og kriminalitetstrender.

JUS Abonnement

Norges største digitale portefølje av juridiske kurs

Over 800 timer etterutdanning med
de fremste fagspesialistene i landet.
Et enkelt oppslagsverk i en travel
hverdag – alltid tilgjengelig.

Juristenes
Utdanningscenter

Rettssikkerheten kan trues når digitaliseringen skyter fart

Vårt samfunn krever temmelig mye digital kompetanse av borgerne etter hvert. Det gjelder i alt fra meldinger fra myndighetene til innkalling ved legekontroll, skatt og banktjenester, i arbeidslivet og i grunn hele hverdagen. Men hva skjer med de som ikke klarer å henge med? Eller de som blir lurt og svindlet? Hvor er deres rettsikkerhet? Og hva med tilgang til ulike tjenester? Digitaliseringen har ført til at personer og grupper som ikke har elektronisk ID ikke får tilgang til offentlige og private tjenester som andre: Digitalt utenforskap rammer ofte de svakeste.

Dette er temaer i denne utgaven av Juristen – som tar utgangspunkt i at professor Marte Eidsand Kjørven er mottaker av Rettssikkerhetsprisen for 2024. Kjørven har gjort en stor innsats for å kartlegge hvordan domstolene har praktisert jussen i saker om ID-tyverier og hun får prisen for sitt engasjement for å styrke individets rettsikkerhet i et digitalt samfunn, et engasjement som ifølge juryen går langt utover det som er vanlig og som kan forventes. I denne utgaven kan du lese et stort intervju med prisvinneren.

Offentlig sektor vil øke digitaliseringstakten i årene fremover – ressursene skal utnyttes mest mulig effektivt.

Undersøkelsen IT i praksis peker samtidig på at tillit er en forutsetning for å lykkes med å innføre og ta i bruk nye løsninger. Og at usikkerhet knyttet til betydningen av teknologi, utfordringer ved digitalt utenforskap og sårbarhet for cyberangrep fører til at tilliten til digitale tjenester kommer under press. Den høye tilliten borgerne har til myndighetene og forvaltningen generelt lar seg med andre ord ikke nødvendigvis overføre til digitale tjenester.

Hva skjer når bruk av kunstig intelligens øker i omfang? Fallgruvne er mange, og juristers rolle blir svært viktig. Ikke minst i det offentlige. Riksrevisjonen har undersøkt bruk av kunstig intelligens i staten. Rapporten peker på både kompetansebehov og etiske utfordringer. Det er mangel på IT-relatert kompetanse, men også juridisk kompetanse, påpeker Riksrevisjonen.

Du kan i tillegg til intervjuet med prisvinneren lese intervju med Økokrim-sjefen, advokater som jobber med ID-svindel saker og flere andre jurister som jobber med rettssikkerhet på feltet i denne temautgaven.

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Randi Huth Rogne – Storybold
randi@storybold.no
Tlf.: +47 995 20 500

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – Aksell AS
inge.martinsen@aksell.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52
www.juristen.no

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.

Andre – send ny adresse til
medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsideillustrasjon

Tore Letvik

Grafisk produksjon
Ålgård Offset As

Utgivelsesplan 2024
– se juristen.no

Redaksjonen avsluttet
9. september 2024.

Utgiver

Benytter du medlemsfordelene i Handelsbanken?

Som medlem i Juristforbundet har du tilgang til et banktilbud som over tid skal være et av markedets beste. Du slipper å følge med på renta – det gjør vi for deg.

I tillegg til god boliglånsrente, får du:

- ✓ 4,85 % på kontosparing fra første krone
- ✓ Gode betingelser på pensjon
- ✓ En personlig rådgiver
- ✓ Kredittkort med eksklusive fordeler
- ✓ Eksklusive tilbud og fordeler i appen Psst!
- ✓ Ektefelle/samboer får de samme gode betingelsene

Se alle fordelene på handelsbanken.no/juristforbundet

JURIST
FORBUNDET

Derfor får Marte Eidsand Kjørven Rettssikkerhetsprisen

Jusprofessoren får prisen for sitt engasjement for å styrke individets rettssikkerhet i et stadig mer digitalisert samfunn – der skyggesider som ID-tyveri, svindel og digitalt utenforskap truer rettssikkerheten.

 Ole-Martin Gangnes

Rettssikkerhetsprisen for 2024 tildeles Marte Eidsand Kjørven. Jusprofessoren ved UiO har gjort en stor innsats for å kartlegge hvordan domstolene har praktisert jusen i saker om ID-tyveri og juryen sier i sin begrunnelse at hennes engasjement for å styrke individets rettssikkerhet i et digitalt samfunn går langt utover det som er vanlig og som kan forventes av rettsforskere.

Juryen for prisen peker på at ID-tyveri er dramatisk for den som utsettes for det og at byrden for ofrene blir enda større når de selv blir holdt ansvarlige.

«I sak etter sak og over flere år, ble ofrene for ID-tyveri pålagt urealistiske krav til aktsomhet i domstolene. Dersom noen ble lurt til å gi fra seg sin BankID, hadde de altså selv skylden fordi de ikke hadde vært forsiktige nok. Slik ble offeret også dømt til å betale erstatning til finansinstitusjonen som utbetalte lånet til svindlerne», heter det i begrunnelsen.

– Skyve alt ansvar på forbrukerne

Som for eksempel en eldre kvinne med Alzheimers som hadde skrevet ned passordet sitt på en lapp, en jente som fikk hjelp av moren til å opprette BankID, en pleietrengende som ble lurt av hjemmehjelpen sin,

en kvinne som ble utsatt for grov familievold og der ektemannen misbrukte hennes BankID - og mange andre som stolte på sin ektefelle eller samboer med sine bankopplysninger.

Professor Marte Eidsand Kjørven har gjort en stor innsats for å kartlegge hvordan domstolene har praktisert jusen i saker om ID-tyveri.

«Gjennom dette arbeidet har Kjørven belyst hvordan finansinstitusjonene, som høster gevinstene av digitaliseringen, har lyktes i å skyve alt ansvar for sine løsninger over på forbrukerne. Prisvinneren har i akademiske fagartikler og i offentligheten, systematisk og over tid, argumentert for at loven har blitt tolket feil, og at finansinstitusjonene må bære mer av risikoen for svindel. Da Høyesterett endret kursen i forbrukervennlig retning i 2020, spilte prisvinnerens arbeid med å løfte problemet en avgjørende rolle», skriver juryen.

Svindel over telefon

Det vises også til at Kjørven har søkelys på ID-tyveri over telefon – der det ofte er eldre mennesker som blir lurt til å gi fra seg BankID-opplysninger. I slike såkalte Olga-svindler bruker svindleren BankID-opplysningene til å tømme Olgas konto.

«Bankene skjøv tapet over på Olga ved å hevde at hun ga fra seg sin BankID frivillig. Hun kunne altså selv klandres for tapet. Bankenes tilnærming til slik svindel kunne få dramatiske konsekvenser for ofrenes økonomiske stilling. Sammen med to kolleger skrev prisvinneren i 2021 en overbevisende fagartikkel om at Olga ikke kunne klandres for å gi opplysninger til en hun trodde representerte banken. Denne argumentasjonen overbeviste Høyesterett, og fra år 2022 slapp Olga-ofre å dekke tapet til bankene selv», skriver juryen.

Digitalt utenforskap

I begrunnelsen pekes det også på at digitaliseringen av samfunnet har ført til at personer og grupper som ikke har elektronisk ID ikke får tilgang til offentlige og private tjenester.

«Digitalt utenforskap rammer ofte de svakeste gruppene i samfunnet, slik som eldre, en del personer med funksjonsnedsettelse og flyktninger. Prisvinneren har gjennom det tverrfaglige forskningsprosjektet Samfunnssikkerhet og digitale identiteter (SODI-prosjektet) avdekket uheldige sider ved eksisterende ID-løsninger og reguleringen av disse. Gjennom omfattende formidling og vitenskapelige publikasjoner har prisvinneren bidratt til økt forståelse for og innsikt i diskriminerings- og rettssikkerhetsutfordringene ved elektronisk ID», heter det.

Kjørven har som leder av SODI-prosjektet ved tatt initiativ til opprettelsen av en egen rettshjelpsklinikk. ID-juristen har frem til 2024 gitt gratis rettshjelp og veiledning til personer som ikke får tilgang til elektronisk identifikasjon, eller som er utsatt for ID-tyveri og svindel.

Skyggesider

Juryen mener prisvinneren er et akademisk forbilde i måten hun kombinerer vitenskapelig arbeid med målrettet praktisk arbeid for å endre regelverket og hjelpe enkeltmennesker som har blitt ofre for ID-tyveri eller diskriminering.

«Mange har fått en enklere hverdag på grunn av digitaliseringen av offentlige og private tjenester, og både offentlig og privat sektor har fått store effektiviseringsgevinster. Samtidig har den teknologiske utviklingen noen skyggesider – også for rettssikkerheten», skriver juryen.

Forskning, engasjement og digital rettssikkerhet

– En grunnplikt å formidle om urett jeg har oppdaget

Etter at professor Marte Eidsand Kjørven oppdaget at «noe var veldig galt» med den stadig økende mengden lånesvindelsaker som dukket opp i 2017–2018 har hun dukket dypt ned i problematikken og engasjert seg offentlig.

 Tuva Bønke Grønning

 Tore Letvik

Det var etter å ha fullført doktorgraden sin, at Marte Eidsand Kjørven i 2016–2017 jobbet i Lovavdelingen i Justisdepartementet med å gjennomføre et nytt betalings-tjenestedirektiv i finansavtaleloven. Departementet ble kontaktet av Jussbuss som hadde begynt å få inn veldig mange lånesvindelsaker der BankID var blitt misbrukt til å ta opp lån i innehaverens navn.

– Denne henvendelsen havnet på mitt bord, og jeg ble raskt veldig nysgjerrig på de sakene, fordi det var noe som var veldig galt. Det kontrakts-rettslige utgangspunktet er at avtalen ikke er bindende når det er snakk om falsk signatur. Det er jo en sterk ugyl-dighetsgrunn, sier Kjørven.

– Men så ble erstatningsreglene brukt som en slags omvei for å holde BankID-innehaverne ansvarlige for tapet, og da i praksis hele beløpet. Måten erstatningsreglene ble brukt av underdomstolene i disse sakene var helt fjern.

Sakene Kjørven kikket på, og som Jussbuss fikk inn mange av, var stort sett saker hvor noen har fått tilgang til en persons BankID og tatt opp lån i deres navn. Hvordan det hadde gått til var noe varierende, men i starten var det flest tilfeller hvor svindleren var nærstående til den som ble svindlet, som for eksempel samboere, barn, foreldre, venner og kollegaer.

– Det var også en litt pussig forskjell mellom reglene for betalingstransaksjoner og lån, sier Kjørven.

Hun peker på at det siden 1999 har vært regler i Finansavtaleloven som sier at banken i utgangspunktet må ta tapet om noen misbruker din identitet til å overføre penger ut av kontoen din. Ved grov uaktsomhet har det vært en egenandel på 12.000 kroner og fullt ansvar ved forsett.

– Men det man så i disse lånesvindelsakene, var at de falt utenfor den reguleringen fordi dette ikke var betalingstransaksjoner ut fra konto,

men signering av et lån. Og da ble plutselig BankID-innehaveren ansvarlig for hele det lånet via erstatningsreglene, allerede ved simpel uaktsomhet, forklarer professoren.

Og beløpene ble gjerne mye større når svindlerne tok opp lån i stedet for å tappe kontoen.

– Vi har sett eksempler på mennesker som har mistet boligen sin og endt opp med stor gjeld resten av livet, sier Kjørven.

Startet rettshjelpsklinikk

I Lovavdelingen var Kjørven med på å lage forslag til ny regulering av tap

**Å finne ut av
hvordan sakene ble løst
i domstolene og
forlikrådene viste seg
å være veldig vanskelig**

ved lånesvindel og betalingstransaksjoner. Da hun etter et års tid var tilbake til en jobb på universitetet bestemte hun seg for å grave enda mer i temaet. Men å få tak i dommer og kartlegge hvordan disse sakene ble behandlet i retten og hvor mange det var snakk om, viste

seg å være vanskeligere enn hun hadde regnet med.

– Å finne ut av hvordan sakene ble løst i domstolene og forlikrådene viste seg å være veldig vanskelig. De fleste tingrettsdommer ligger ikke på Lovdata og for å finne dem må man i utgangspunktet vite at de eksisterer,

altså ha navn på partene eller saksnummeret, sier Kjørven, og fortsetter:

– Så når man i forskningsøyemed skal kartlegge en rettspraksis, er det veldig vanskelig rett og slett. Det er et rettssikkerhetsproblem i seg selv – at det skal være så vanskelig å finne ut hva som skjer i førsteinstansene og forlikrådene.

Utfordringene førte imidlertid til at professoren begynte å samarbeide med Jussbuss og JURK, som får inn en ganske stor andel av den typen saker. Etter hvert dukket ideen om å starte et større forskningsprosjekt med egen retts-hjelpsklinikk opp, og ID-juristen ble til, som del av forskningsprosjektet Samfunnssikkerhet og digitale identiteter.

– Det var for å få en bedre innsikt i hvordan domstolene, eller bankene i første omgang, håndterte disse sakene. Hvor mange saker er det snakk om, hva som kjennetegner dem, hvor butter det?

Forskeren snakket også med gjeldsrådgivere i NAV, hvor 45 prosent hadde opplevd at brukere som kom til dem med økonomiske problemer hadde havnet i disse vanskelighetene fordi de hadde blitt utsatt for BankID-svindel.

I perioden fra 2013 til 2019 fikk Jussbuss, JURK og Gatejuristen inn rundt 300 saker om lånesvindel. I sakene hvor kvinner var blitt svindlet, var det i 52,8 prosent av tilfellene en nærstående som stod bak. For mennene som ble svindlet var tallet 13,3 prosent.

Lånesvindelsaker med ukjent gjerningsperson er noe Kjørven opplever at vi har sett overraskende lite av.

– Jeg har egentlig gått og ventet på at vi skal se flere slike saker. I prinsippet kan du bruke de samme metodene for å få signert et lån med noens BankID, som å få gjennomført en betalingstransaksjon. Så det er litt overraskende at det ikke er enda mer av det. ►

– Låneprosessen er jo heldigitalisert. Du trenger ikke sende inn lønsslipper eller noe som helst, bankene henter ut all informasjon de trenger fra offentlige registre.

Mener bankene må rydde opp

Etter en stund begynte det å skje endringer. Kjørven trekker blant annet frem dommen hvor Easybank tapte i Høyesterett i 2020 i en BankID-svindelsak. Dommen var enstemmig og slo fast at en mann som hadde blitt utsatt for lånesvindelen hadde «opptrådt noe uforsiktig ved sin oppbevaring av kodebrikken», men likevel ikke så uaktsomt at det utløser erstatningsansvar.

– Høyesterett tok da et oppgjør med rettspraksisen hvor folk hadde blitt holdt ansvarlig for lånene andre hadde tatt opp i deres navn ved å skaffe seg tilgang til deres BankID, sier Kjørven, som i forkant av dommen hadde uttalt seg mye om denne typen saker og argumentert for at reglene hadde blitt tolket feil.

I tillegg ble ny finansavtalelov vedtatt samme år, som likestilte lånesvindelen med betalingssvindelen. Ofrene fikk derfor samme vern, uavhengig av hva svindleren gjorde med BankID'en.

Etter Easybank-dommen og den nye finansavtaleloven så man en ganske umiddelbar nedgang i lånesvindelsaker, antakelig fordi bankene var nødt til å sette inn tiltak. Det er imidlertid ikke nok, mener Kjørven, og sikter til de mange hundre sakene som ble avgjort før 2020.

– Her mener jeg bankene burde ta initiativ til å rydde opp. Det sitter faktisk mange mennesker som har fått dommer mot seg, og som sitter og nedbetaler på disse lånene. Mange vil kanskje gjøre det resten av livet, sier hun.

Hun påpeker at man normalt sett ikke får gjenåpnet en sak på grunn av rettsutvikling, og at det er spesielt vanskelig med de sivile dommene. Prossessrisikoen er normalt for stor til at det gir mening å forsøke.

– I en sak viste en etterfølgende politietterforskning at pengene hadde forsvunnet til navngitte personer i utlandet som var etterlyst internasjonalt. Da var det snakk om nye opplysninger som gjorde det mulig å få saken gjenåpnet.

– Mens de som ikke har noe nytt faktum å komme med får ikke gjort noe med sakene sine, hvis ikke bankene selv tar initiativ til å rydde opp.

– *Hva tenker du at bankene bør gjøre?*

– De bør gå gjennom tidligere saker og frafalle de kravene som er basert på feil forståelse av erstatningsreglene.

– Jeg mener hvordan lånesvindelsakene ble behandlet fra 2017 til 2020 er en skandale. Det er en skandale at det fikk holde på i så mange år med domstolenes velsignelse. Hvordan kunne så mange dommer med så feil bruk av erstatningsreglene?

– *Var det noen slike saker før 2017?*

– Det er særlig i 2017 at det eskalerer. Det sammenfaller med at det ble åpnet for elektronisk signering av gjeldsbrev. Det ble heldigitalt lånesøknader og man måtte ikke signere fysisk eller ha med vitner.

ID-juristen

Det var gjennom SODI-prosjektet (samfunnssikkerhet og digitale identiteter), at ID-juristen ble til. Marte Eidsand Kjørven leder prosjektet, som er finansiert av forskningsrådet. ID-juristen er et samarbeid mellom Jussbuss, JURK, Gatejuristen, Forbrukerrådet og CELL. I tillegg bistår syv advokatkontorer med pro bono-arbeid. Sakene de ser på handler enten om BankID-svindelen i en eller annen form, eller personer som ikke får tilgang til BankID.

– Grunnen til at forskningsrådet finansierer et rettshjelpstiltak er fordi ID-juristen registrerer anonymiserte data fra alle sakene som kommer inn, så vi får empiriske data å jobbe videre med.

Prosjektet går over fire år, og rettshjelpstilbudet har nå sluttet å ta inn saker, og til høsten begynner arbeidet med å analysere dataene. Forespørselene har hele tiden vært så mange, at også en del må avvises.

– Men den funksjonen ID-juristen har i forskningsprosjektet var jo ikke evig, så da blir det tilbudet dessverre borte. Men det må jeg jo si – jeg synes jo egentlig dette er et offentlig ansvar.

Selv om ikke dataanalysen er i gang helt ennå, kan man allerede se flere utviklingstrekk i type saker gjennom årene de har holdt på, forteller Kjørven.

– Vi ser at det er stadig færre lånesvindelsaker, sett bort fra en liten topp nå i det siste. Og så er det flere betalingstransaksjoner.

Olga-svindelen

En etter hvert godt kjent variant av disse svindlene er såkalt «Olga-svindelen». Svindelmetoden har fått navnet sitt etter at svindlere kontaktet eldre kvinner som de valgte ut ved å gå etter navn som er typiske for generasjonen.

Svindleren gir seg som regel ut for å være fra banken eller politiet, og sier at de har opplysninger om at kontoen til Olga kan være utsatt for svindel. For å hjelpe henne måtte hun oppgi BankID-opplysninger.

Når Olga gjorde det, mente bankene at det var forsettlig brudd på bankavtalen, hvor det står at man ikke skal gi fra seg sin BankID til noen.

Høyesterettsdommer sørget for en kursendring i mer forbrukervennlig retning. Kjørvens arbeid spilte en avgjørende rolle, sier juryen for Rettssikkerhetsprisen.
(Foto: Lise Åserud / NTB)

– Hvis du tenker i strafferettslig forstand: hvis du slår til noen, så kan du straffes for det, selv om du ikke visste at det var forbudt. Og det var den typen argumentasjon bankene brukte. De mente det ikke spilte noen rolle at Olga ikke skjønte at det hun gjorde var et pliktbrudd, for hun var jo bevisst da hun gav sikkerhetsinformasjon til «banken».

Men for å kunne stilles ansvarlig må det være snakk om forsettlig kontraktsbrudd, påpeker Kjørven.

– Det betyr at du bryter kontrakten med vilje. Det slo også Høyesterett fast i 2022. Etter det har vi sett en nedgang i den typen svindel.

Men nedgang i bestemte svindelmetoder betyr ikke at svindlerne forsvinner og slutter å svindle folk. Ikke lenge etter høyesterettsdommen dukket det opp flere tilfeller av lignende svindler, men hvor svindleren gikk frem på en litt annen måte: de oppga fortsatt å ringe fra politiet eller banken, men understrekte at

den de ringte aldri måtte gi fra seg BankID-informasjonen sin. I stedet sa de at det var opprettet en «sikker konto», som Olga måtte føre over pengene sine til for å unngå å bli svindlet.

– Da dukket et nytt spørsmål opp: er dette en godkjent transaksjon eller ikke? spør Kjørven.

– Reglene om at banken som hovedregel må ta tapet, bortsett fra 12.000 kroner ved grov uaktsomhet, gjelder bare for såkalte ikke-godkjente betalingstransaksjoner, det vil si transaksjoner kunden ikke har samtykket til. Bankene vil ofte argumentere med at kundene i «sikker konto»-sakene har samtykket til transaksjonen, og at de derfor må bære tapet selv.

Deep fake og nye svindelmetoder

Svindlerne finner imidlertid stadig nye metoder, og Kjørven forteller at man for eksempel nylig har sett at svindlerne fysisk tropper opp hos «Olgaer» i politituniform.

– En ble til og med kidnappet til Dubai, men det var en veldig spesiell sak. Det er typisk formuende eldre kvinner uten barn som utsettes for denne typen svindel, forteller hun.

Kunstig intelligens gir også nye muligheter for svindlere, og mange eksperter advarer nå også om svindelmetoden deepfake, som har vært en del brukt i utlandet og nå også i Norge. Teknologimetoden får det til å høres ut som det er en av dine nærmeste som ringer. Det kan høres ut som moren din, ektefellen eller barnet ditt som ringer og ber deg om å overføre penger.

– Og da er man igjen på et sted hvor man kanskje ikke er beskyttet, for du har jo overført disse pengene selv. Alt koker ned til at vi har digitalisert og fjernet menneskemøter, så vi går alle rundt med dollartegn på hodet og med en veldig verdifull universalnøkkel som åpner både bankhvelvet og døra til velferdsstaten, og derfor gir uante svindelmuligheter for kriminelle.

– Det har åpnet opp for et vell av nye svindelmetoder, og det er ikke gjennomtenkt fra lovgivers side hvordan man skal avverge og håndtere den risikoen. Og så er man hele tiden bakpå, og bare slukker joen branner når de oppstår, sier Kjørven.

Hun mener det trengs en ordentlig gjennomgang av hele feltet, og beskriver dagens situasjon som spillet «whack-a-mole», hvor det hver gang man klarer å slå ned en muldvarp, så spretter det opp en ny.

– Man får slått ned på noe, men det bare fortsetter å poppe opp nye varianter andre steder.

– Bremsen for digitalisering vanskeliggjør svindel

Og det mangler dessverre ikke eksempler på nye muldvarper. Marte Eidsand Kjørven trekker frem en rekke variasjoner. Blant annet har man den siste tiden sett mye svindel knyttet til selskaper. En typisk variant er fremmedarbeidere som blir hentet inn til landet av kriminelle for at de skal kunne misbruke identiteten deres til å opprette selskaper.

– Selskapene svindler både banker og andre selskaper, og hvitvasker penger. Når selskapene faller sammen og kreditorene skjønner at det ikke blir betalt står man kun igjen med navnet til stråpersonen som har blitt lurt eller presset, forteller Kjørven.

– Slike situasjoner og ansvarsproblemlene rundt dette har vi ikke tenkt gjennom. Det er ganske komplekse svindler som involverer flere selskaper og stråpersoner. I verste fall sender man folk i fengsel basert på at de er innehaver av et selskap hvor det har skjedd masse kriminelt.

Igen peker hun på digitaliseringen som årsaken til at slik svindel lar seg gjennomføre, og mener lovgiver har vært for opptatt av å fjerne juridiske hindre for digitalisering.

– Ta bort vitnekrav, få inn digitalt førstevalg, bort med at du må sende inn dokumenter og vedlegg. Alle disse tingene har riktignok vært bremsen for digitalisering, men de gjorde det også vanskeligere å svindle.

Kjørven er tydelig på at lignende svindel skjedde også før den voldsomme digitaliseringen, men at det tross alt var litt vanskeligere å måtte møte opp i banken med en falsk signatur og legitimasjon.

– Det var mer som måtte klaffe for å få det til rett og slett. Når vi har fjernet juridiske hindre for digitalisering har vi i noen tilfeller samtidig fjernet sikkerhetsmekanismene mot svindel. Og det er kanskje ikke så lurt.

Hun har likevel ikke tro på at man bør gå tilbake, men er opptatt av at det er mulig å sørge for bremsen i systemet selv med digitalisering.

– Man kan for eksempel ha elektronisk signering av vitner også. Vi må ikke fjerne vitnekrav selv om vi har digitalisert. Og så må vi ha ansvarsfordelingsregler som gir insentiver til de rette aktørene til å innføre ytterligere sikkerhetskrav.

– I dag er det slik at hvis du har blitt registrert som styreleder i et selskap du aldri har hørt om, så er det vanskelig å få fjernet deg selv fra det selskapet uten å ha en straffedom. Og det er det jo ikke sikkert du får, for politiet henlegger de aller fleste sakene. Vi har ikke tenkt gjennom hvordan vi skal kunne rydde opp etter at svindel har skjedd.

Ikke alle har tilgang

Mens noen opplever å få BankID-en sin misbrukt, er det også mennesker i samfunnet som rett og slett ikke får BankID og derfor faller utenfor det digitale.

– Dette er jo et kjempestort problem, og det er ganske store grupper i Norge som ikke har tilgang til BankID, forteller Kjørven.

Det kan være papirløse flyktninger, psykisk utviklingshemmede, fosterbarn og eldre som bli fratatt BankID'en sin. Blir du syk eller kommer på sykehus og trenger hjelp av andre til å håndtere det digitale kan utfordringene bli store, forklarer hun.

Alle helseopplysninger kommer inn på Helsenorge, hvor du må logge inn med BankID. Er du ikke i stand til å håndtere det selv, kan den bli sperret, og da har du heller ikke tilgang til helseinformasjonen din.

– Det er veldig alvorlig. Jeg tror ikke folk er klar over hvor hemmende det er å ikke ha tilgang til BankID. Du får i noen sammenhenger ikke kastet avfall på kommunale avfallsplasser, du får ikke kjøpt deg bussbillett, billetter til idrettsarrangementer eller pølse på loppemarkedet, fordi de bruker Vipps, og der må du ha registrert deg med BankID. Noen fastlegekontor har sluttet å ta imot betaling med betalingskort, så du får ikke betalt.

– Dette skaper ganske åpenbare diskrimineringsproblemer. Diskrimineringsnemnda har også fått utrolig mange klager på dette fra forskjellige grupper mennesker, men det er bare en pulverisering av ansvar hvor nemnda i flere tilfeller sier at «dette er feil innklaget».

– Vi har laget oss et system hvor ingen har ansvar, eller hvor ingen tar ansvar. Offentlige myndigheter har en plikt til å gi likeverdige tjenester til sine borgere, men det gjør de ikke når tilgang til tjenestene avhenger av at du inngår en privatrettslig avtale om BankID eller annen eID.

Det offentlige tilbyr en eID som heter MinID, men her er utfordringen at den er på et sikkerhetsnivå som er lavere enn BankID. Resultatet er at du kan bruke den til noe, som å søke videregående skole, men mange tjenester hos f.eks. NAV og Helsenorge krever at du logger deg inn med en eID som har høyere sikkerhetsnivå.

– Dette er et myndighetsansvar. Å basere digitaliseringen av offentlig forvaltning på at folk inngår en privat avtale om finansielle tjenester med en bank eller annen privat aktør er ikke greit når ikke alle har lik tilgang.

Kjørven forteller at de har fått inn en del saker hos ID-juristen fra folk som har fått avslag på BankID. Ofte er ikke avslaget begrunnet i noen lovregler. De opplever for eksempel ofte at utlendinger som har D-nummer i stedet for fødselsnummer får avslag selv om det er ingenting i lovverket som sier at de ikke skal kunne få BankID, påpeker Kjørven.

– Men bankene gir likevel avslag. Og så har man ikke noe klagesystem. Ofte får man ikke engang en begrunnelse på hvorfor man får avslag.

Formidling eller aktivisme

Professor Kjørven har også stått på barrikadene for de som ikke får tilgang til BankID i det hele tatt. Juryen for Rettssikkerhetsprisen

Prisen deles ut til Marte Eidsand Kjørven under Rettssikkerhetskonferansen.

trekker frem at digitalt utenforskap ofte rammer de svakeste i samfunnet, som eldre, en del personer med funksjonsnedsettelse og flyktninger.

Det trekkes frem at Kjørven gjennom det tverrfaglige SODI-prosjektet har «avdekket uheldige sider ved eksisterende ID-løsninger og reguleringen av disse. Gjennom omfattende formidling og vitenskapelige publikasjoner har prisvinneren bidratt til økt forståelse for og innsikt i diskriminerings- og rettssikkerhetsutfordringene ved elektronisk ID.»

Juryen mener også at hennes engasjement går «langt utover det som er vanlig og som kan forventes av rettsforskere.»

Kjørven har gjennom hele karrieren vært mye i media og vært opp-tatt av formidling og å få frem problemstillingene hun har jobbet med. Hun legger imidlertid ikke skjul på at det til tider kan være både utfordrende og slitsomt, og at det har vært noen «stormer» underveis.

– Personlig synes jeg ikke alltid det er så gøy. Dette er problemer som må formidles slik at alle forstår det, og det er vanskelig å balansere, for man føler jo litt på en frykt for å bli oppfattet som unyansert av andre jurister, sier hun.

– Men sånn er det. Man må godta at man ikke får frem alle nyansene hele tiden. Jeg har jo gjort mye vitenskapelig arbeid på dette feltet også, så jeg tenker at da får juristene gjerne lese det. Vi kan i hvert fall ikke alltid formidle på juriststandens premisser.

– *Har du fått kritikk av andre jurister?*

– Ja, det er jo en litt underlig oppfatning blant visse deler av juriststanden og i academia, at med en gang man tar stilling og mener noe, så er det «aktivisme» som ikke er forenelig med «nøytral» forskning.

Hun forteller at da Olgasvindelsaken var i Høyesterett hadde en av bankens advokater bemerket at man

ikke kunne ta argumentasjonen i hennes vitenskapelige arbeid på alvor fordi hun bedrev aktivisme.

– Men hva er kandidatløftet vårt? Det er jo blant annet å fremme rett og hindre urett. Så når jeg formidler om urett jeg har oppdaget, så ser jeg på det som en grunnplikt.

– *Har slike opplevelser og kritikk gjort at du kvier deg for å uttale deg i media eller tenkt at det blir for mye?*

– Svaret på det er nok ja. Det har vært slitsomt å oppleve at man blir mistenkeliggjort. Så derfor setter jeg jo veldig stor pris på også denne prisen og anerkjennelsen som ligger i den.

– Men så må jeg bare få sagt at det er ikke slik at jeg holder på med dette alene. Det er viktig for meg å få frem. Selv om jeg er prosjektleder, og dette prosjektet er min baby på et vis, så er vi mange involvert. Og jeg tenker at prisen også går til alle de andre i prosjektet.

DIGITALISERING OG RETTSSIKKERHET

Omtrent **600.000 nordmenn er ikke-digitale**, ifølge en rapport fra Kompetanse Norge i 2021.

Digitaliseringsdirektoratet mener **hver femte innbygger** kan være sårbar i møte med offentlige digitale tjenester. De estimerer at dette gjelder omtrent 850.000 personer, eller 20 prosent av den voksne befolkningen.

I perioden fra 2013 til 2019 fikk Juss-buss, JURK og Gatejuristen inn rundt **300 saker om lånesvindel**.

En undersøkelse fra SSB viste i slutten av 2023 at 5,3 prosent av befolkningen har utfordringer ved bruk av digitale tjenester. Blant respondentene var **kunnskapsmangel og bekymringer for personvern og sikkerhet** de vanligste årsakene for å ikke bruke offentlige netjtjenester.

Tall fra IT i praksis, en undersøkelse fra Digitaliseringsdirektoratet, KS, NTNU, IKT-Norge og Rambøll, viser at 41% av offentlige virksomheter svarer at de **i svært liten eller liten grad involverer innbyggere** i sitt arbeid med digital innovasjon.

– noen tall og fakta

Svindelmetoden «**Olgasvindel**» har fått navnet sitt etter at svindlere kontaktet eldre kvinner som de valgte ut ved å gå etter navn som er typiske for generasjonen. Svindleren gir seg som regel ut for å være fra banken eller politiet, og sier at de har opplysninger om at kontoen til Olga kan være utsatt for svindel. For å hjelpe henne måtte hun oppgi BankID-opplysninger.

«Tilliten til digitale tjenester er under press. Norge har en teknologisk moden befolkning og offentlige myndigheter med stor tillit i befolkningen. Ifølge OECD, har rundt tre fjerdedeler av befolkningen høy tillit til myndighetene. Samtidig viser IT i praksis at den høye tilliten til myndighetene og forvaltningen generelt ikke nødvendigvis lar seg overføre til offentlige, digitale tjenester. Resultatene fra undersøkelsen har over tid vist at **tilliten til offentlige, digitale løsninger er betydelig lavere enn tilliten til myndighetene**, og dalende de siste årene.» (Fra undersøkelsen IT i praksis)

«Tillit er en forutsetning for å lykkes med å innføre og ta i bruk nye løsninger i offentlig sektor. Usikkerhet knyttet til betydningen av teknologi, og utfordringer knyttet til digitalt utenforskap, sårbarhet for cyberangrep, og feil bruk, er likevel **med på å sette tilliten fra brukerne på prøve**». (Fra undersøkelsen IT i praksis)

Debatt om ID-løsninger

«BankID muliggjør økonomisk kriminalitet», og «det brenner på dass» skrev Marte Eidsand Kjørven i en kronikk i DN i sommer.

 Tuva Bønke Grønning

Professoren skrev videre at det siste tiårets «higen etter digitalisering, effektivisering og forenkling, har samtidig effektivisert og forenklet de kriminelles muligheter til å tjene enorme summer på økonomisk kriminalitet. Og i dette bildet står bruket av BankID sentralt.»

Øyvind Westby Brekke, administrerende direktør i BankID Bankaxept, svarte i en kronikk at han mener reversering av tjenester som BankID ikke er løsningen for å hindre økonomisk kriminalitet. Han mener det heller trengs økt samarbeid.

«Ingen ønsker seg tilbake til tiden da vi kun hadde papirbaserte ID-løsninger med krav til personlig oppmøte, der vi sto i kø på bankkontoret for å betale regninger, og måtte levere skattemelding på papir i en postkasse på skattekontoret» skrev Brekke.

Etterlyser klarhet

Brekke pekte videre på at BankID gjør en «betydelig investering i et nytt og mer moderne antisvindelsystem».

Systemet vil ved hjelp av KI gjøre det enklere å se mønstre og trender på tvers av brukersteder, slik at flere svindeltransaksjoner kan stanses før de gjennomføres, skriver han.

«For at det skal kunne fungere best mulig, må alle aktører som kjemper for å forhindre svindel på tvers av privat og offentlig sektor

kunne dele relevant informasjon med hverandre, og på et mye tidligere tidspunkt enn vi kan i dag» skriver Brekke, og etterlyser tydeligere klarhet for deling av informasjon som balanserer hensynene rundt samfunnssikkerhet og personvern.

Systemet vil ved hjelp
av KI gjøre det enklere
å se mønstre og trender
på tvers av brukersteder

Finans Norge: – Kriminelle hovedproblemet

Også Gry Nergård, forbrukerpolitisk direktør i Finans Norge, svarte på Kjørvens innlegg på deres nettsider.

Nergård skrev at det er «for enkelt og begrenset» å gi BankID skylden for utviklingen av svindel.

«Som ellers ved kriminell virksomhet, er det den kriminelle som er hovedproblemet. Det er derfor de kriminelle miljøene vi må slåss mot, ikke BankID eller eID generelt» skriver hun.

Nergård skriver at hun personlig mener det ikke er samfunnsnyttig å slåss mot verken digitalisering eller BankID/eID.

«Bankenes bransjenorm for finansiell inkludering av ikke-digitale

kunder er imidlertid et viktig skritt i retning av å erkjenne at vi må ha flere tanker i hodet samtidig. Hvis samfunnet skal ha tillit til den digitale utviklingen, må vi både greie å bygge inn antisvindelmekanismer og ta vare på alle som ikke kan være digitale.»

– For enkelt

I et nytt innlegg hos bankshift.no svarer Marte Eidsand Kjørven på Nergårds innlegg, og påpeker at det at digitalisering og bruk av BankID har ført til utvikling og økning av ulike typer av kriminalitet ikke er hennes personlige mening, men dokumentert fakta.

Kjørven trekker blant annet frem Finanstilsynets siste risiko- og sårbarhetsanalyse, hvor det står at «flere foretak viser til at risikoen for ID-tyveri også i 2023 var en av foretakets høyeste risikoer» og at «spesielt vises det til risikoen for at en svindler overtar en kundes BankID».

Kjørven mener det å peke på den kriminelle som hovedproblemet blir «for enkelt og begrenset».

«Hvis vi har et system med så store sårbarheter at det åpner for et eksponentielt voksende bedrageproblem, må vi selvsagt gjøre noe med det systemet. Det finnes ingen «quick fix», men å ta innover seg alvorligheten er første steg.»

Hun understreker også at hun ikke argumenterer for å «skru tiden tilbake til førdigitaliseringens tid.»

Tok opp digitalt utenforskap på Stortinget

– Hvor lenge må personer som i dag er uten BankID vente før de kan få like digitale muligheter som alle andre?

 Ole-Martin Gangnes

I april stilte Cato Brunvand Ellingsen (SV) spørsmål på Stortinget om «digitalt utenforskap». Det var digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne O. Tung (Ap) som svarte.

Ellingsen spurte hvor lenge personer som i dag er uten BankID må vente før de kan få like digitale muligheter som alle andre. Han viste til at bruk av BankID blir en større og større del av hverdagen for de fleste – at man må ha det for å logge inn på en rekke offentlige tjenester, for å få tilgang til egne helseopplysninger og/ eller kunne bruke ulike betalingstjenester.

«Nå kommer elektronisk ID via BankID og regjeringen antyder også at BankID kan bli brukt ved eventuell innføring av aldersgrense på sosiale medier», skrev Ellingsen.

«Det er en del av våre innbyggere som ikke har BankID. Det kan blant andre være noen eldre, noen personer med utviklingshemming og noen med utenlands opprinnelse. Dette skaper store problemer i hverdagen får dem det gjelder. Det er en likestillingsutfordring. Hver gang vi politikere antyder at det skal innføres begrensninger på noe som kan åpnes opp gjennom verifisering ved bruk av BankID skaper det frykt for ytterligere utenforskap for alle-

rede utsatte grupper», het det i spørsmålet.

Det ble også spurt om status på arbeid med eID som kan anvendes for alle.

Ikke offentlig eID på høyt nivå

Digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne O. Tung svarte og skriver at regjeringen ikke har planer om at BankID skal være tvungen eID-løsning, men at «enkelte offentlige digitale tjenester har et større beskyttelsesbehov og det stilles derfor krav til eID på et høyt sikkerhetsnivå ved innlogging».

«Dette innebærer at brukeren må benytte enten BankID, Buypass eller Commfides, som er de løsningene med sikkerhet på høyt nivå som er tilgjengelig gjennom ID-porten. Den offentlige løsningen MinID tilbys så langt kun på et mellomhøyt sikkerhetsnivå», skriver hun.

Tung viser til nasjonal strategi for eID i offentlig sektor, som sier at det skal utredes hvordan eID på

høyt sikkerhetsnivå kan gjøres tilgjengelig for flere selv om «langt på vei de fleste i dag har mulighet til å bruke en eID på høyt sikkerhetsnivå».

«Digitaliseringsdirektoratet vil imidlertid fortsette arbeidet med å utvikle den offentlige løsningen MinID, som kan anvendes på flere tjenester, eksempelvis fra Skatteetaten. Det er viktig for meg at alle skal kunne få en slik eID, slik at de kan benytte digitale tjenester fra helsesektoren og NAV», skriver Tung.

Hun viser også til handlingsplan for digital inkludering, oppfølging av handlingsplanen for eID-strategien og arbeid med universell utforming av IKT-løsninger.

«For dem som i dag er uten eID på høyt nivå, kan et alternativ på kort sikt være digitale fullmaktsløsninger. På lengre sikt vil det vurderes en komplementær eID-løsning på høyt sikkerhetsnivå i offentlig regi», skriver hun.

Digitalt utenforskap:

– Må passe på at den analoge stien ikke gror igjen

– Vi vet at over 600.000 nordmenn er det vi kaller ikke-digitale. De vi hører fra er bare toppen av isfjellet, sier Victoria Hovig Frigland, jurist i Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

 Tuva Bønke Grønning

Rettssikkethetsprisvinner Marte Kjørven er opptatt av at mange grupper i Norge faller utenfor det digitale samfunnet fordi de ikke får tilgang til BankID: Det kan være papirløse flyktninger, psykisk utviklingshemmede, fosterbarn og eldre som bli fratatt BankID'en sin.

– Jeg tror ikke folk er klar over hvor hemmende det er å ikke ha tilgang til BankID. Du får i noen sammenhenger ikke kastet avfall på kommunale avfallsplasser, du får ikke kjøpt deg bussbillett, billetter til idrettsarrangementer eller pølse på loppemarkedet, fordi de bruker Vipps, og der må du ha registrert deg med BankID. Noen fastlegekontor har sluttet å ta imot betaling med betalingskort, så du får ikke betalt.

Les hele intervjuet med Kjørven på side 8.

Ikke-digitale forsvinner ikke

Victoria Hovig Frigland i Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) mener jo lenger digitaliseringen kommer og jo mer det offentlige digitaliseres, jo større konsekvenser får det for de som av ulike grunner ikke har tilgang til BankID eller som har problemer med å bruke det.

– Digitalisering er et nødvendig gode, men vi må sørge for at flest mulig blir med på digitaliseringen og også passe på at den analoge stien ikke gror igjen for de ikke-digitale. Digitalt utenforskap har store konsekvenser.

Frigland påpeker at det kan være lett å tenke at det hovedsakelig er eldre som er ikke-digitale, men understreker at det er en stor og uensartet gruppe, og at mange av oss dessuten vil oppleve å bli det selv i løpet av livet.

– Denne gruppen forsvinner ikke. Selv om man er veldig digital i dag, er ikke det en garanti for at man er det livet ut. Det er et bakteppe vi må ha med oss. Vi må passe på å vedlikeholde de analoge tilbudene, så vi ikke får dette utenforskapet, mener hun.

Utfordrende for de med verge

Frigland forteller at de i Likestillings- og diskrimineringsombudet jevnlig får henvendelser som handler om mulig diskriminering i forbindelse med BankID. I tilfellene ombudet har sett på dreier det seg som regel om manglende tilgang på grunn av alder, funksjonsnedsettelse eller etnisitet.

Victoria Hovig Frigland. (Foto: LDO)

– Vi får flere henvendelser på dette med vergeproblematikk. Det er også noe vi da har spilt inn i flere høringsrunder; at det må komme på plass en offentlig eID på sikkerhetsnivå høyt som også må ha et system for de som har verger, og som inkluderer alle brukergrupper.

– Vi ser også noen henvendelser fra eldre som ikke kan bruke digitale løsninger, og som sliter fordi det ikke finnes et godt nok analogt tilbud.

Når det gjelder manglende tilgang på grunn av at noen blir min-

dre digitale med alderen, skal det en del til for at det skal kunne kalles diskriminering, påpeker Frigland.

– Det er vanskeligere å få det igjennom. Det handler om hva som står i forarbeidene til likestilling- og diskrimineringsloven om dette, nemlig at man må akseptere at samfunnet digitaliseres, fordi det kan være både miljøbesvarende og effektivt.

Hun trekker frem papirfaktura som et eksempel, at man må finne seg i å betale en ekstra kostnad for å få regningene på papir.

– Men når du ikke får tilgang på en digital løsning fordi du ikke klarer bruke den er det et problem.

Frigland trekker også frem saker hvor personer ikke får tilgang til BankID fordi de ikke behersker norsk eller engelsk.

– Vi har sett at noen banker gir avslag fordi de mener man ikke kan sette seg inn i vilkårene. Det kan også gå på at man ikke har norsk fødsels- og personnummer eller ikke har norsk pass.

Frigland påpeker at manglende norsk fødsels- eller personnummer ikke som utgangspunkt er grunnlag for å nekte en person BankID. Hun forteller at de opplever at der praktiseres ulikt fra bank til bank, og etterspør en mer helhetlig praksis.

Mange henvendelser

Hos Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) har de siden 2015 jobbet mye med utfordringene knyttet til BankID og digital ekskludering. Arnhild Voll Eek er juridisk rådgiver i forbundet, og kan i likhet med Frigland i LDO fortelle om økende antall henvendelser og nye problemstillinger i takt med økt digitalisering av offentlige tjenester.

Ofte er det nærstående eller verger som tar kontakt. Forbundet får omtrent 600 henvendelser årlig, og nesten ukentlig handler noen av disse om BankID.

– Vi får veldig mange henvendelser knyttet til elektronisk ID, og da hovedsakelig BankID, ettersom det ikke finnes noe fullverdig alternativ.

For medlemmene i NFU er det hovedsakelig to grupper som møter på utfordringer: de som ikke får BankID fordi de ikke kan benytte den selv, og de som får, men som trenger noe hjelp for å benytte den.

Mange av medlemmene opplever å få avslag når de søker om BankID, og opplever da at å navigere seg rundt i offentlige instanser er veldig mye vanskeligere enn for andre.

– Tenk bare på hvor mange ganger vi bruker BankID i løpet av en dag, en uke og en måned ►

– Helsenorge, NAV, Skatteetaten, banken selv, Vipps, kollektivtransport og kino krever at du første gang logger inn med BankID.

– Urettferdig

NFUs medlemmer gir uttrykk for at de opplever det som urettferdig å ikke få tilgang. Det er frustrerende og slitsomt å jobbe så hardt for å gjøre det som alle andre kan gjøre så enkelt.

Voll Eek forteller at det spesielt under pandemien ble tydelig for mange av medlemmene når de måtte ringe og få coronapasset fysisk tilsendt i posten, mens andre kunne få det digitalt.

– Det tok såpass lang tid at for noen gikk ferien tapt, sier hun.

Voll Eek forteller videre at mange føler seg utenfor, men blir ofte møtt med svar som «men det er ikke så enkelt å finne en løsning».

– Men det finnes så mye teknologi at det er vanskelig å se for seg at det ikke kan finnes løsninger hvis det prioriteres.

Hun påpeker at de i NFU ikke sitter på teknisk digital kompetanse til å kunne si noe om hvordan eventuelle løsninger kan utformes, men at det overordnet sett bør være lik tilgang for alle.

– Vi ser jo bare at det er andre land som har sett på elektronisk identifikasjon som ikke er koblet opp på kognitive markører. Å kunne ha ansiktsgjenkjenning, øye, hender, fingeravtrykk – det er andre land som har brukt det, så vi tenker at mulighetene bør utforskes.

Voll Eek påpeker at hun er klar over argumentene om misbruk og svindel, men understreker at gruppa som ekskluderes er så stor at det må finnes løsninger.

– Man har digitalisert Norge uten å sørge for at alle har lik tilgang, eller at alle har tilgang. Noen må ha et overordnet ansvar for det.

I likhet med Kjørven mener Voll Eek at det er et stort problem at «ingen tar ansvar».

– Det er så mange som er ekskludert fordi bankene er en privat

Arnhild Voll Eek. (Foto: NFU)

løsning som myndighetene ikke skal føre noen kontroll over.

– Ingen tar ansvar

Det som går på autopilot for de fleste, vil for mennesker som ikke har tilgang til BankID eller problemer med å bruke den, være vanskelig.

LDO mener det offentlige må komme på banen og sørge for en løsning som inkluderer alle.

– Det er jo på en måte ikke BankID i seg selv som er problemet. Det er at en privat tilbyder som har skreddersydd en løsning for bankene også brukes av nesten alle offentlige instanser. Problemet oppstår jo når den løsningen benyttes av alle, og flere blir stående utenfor.

Professor Marte Kjørven mener «vi har laget oss et system hvor ingen har ansvar, eller hvor ingen tar ansvar.»

– Offentlige myndigheter har en plikt til å gi likeverdige tjenester til sine borgere, men det gjør de ikke når tilgang til tjenestene avhenger av at du inngår en privatrettslig avtale om BankID eller annen eID.

Det offentlige tilbyr en eID som heter MinID, men her er utford-

ringen at den er på et sikkerhetsnivå som er lavere enn BankID. Resultatet er at du kan bruke den til noe, som å søke videregående skole, men mange tjenester hos f.eks. NAV og Helsenorge krever at du logger deg inn med en eID som har høyere sikkerhetsnivå.

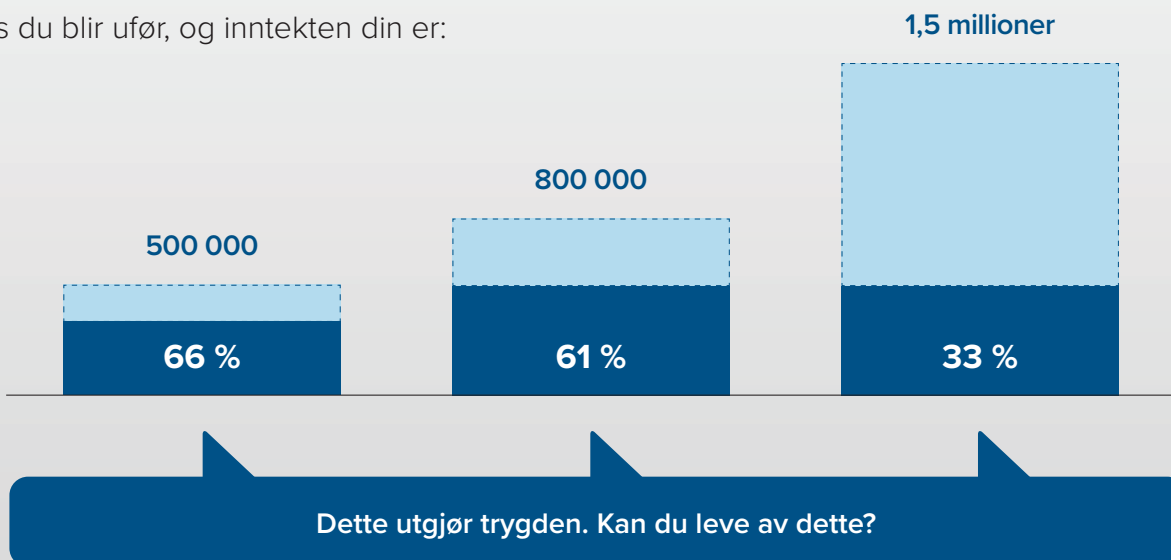
– Dette er et myndighetsansvar. Å basere digitaliseringen av offentlig forvaltning på at folk inngår en privat avtale om finansielle tjenester med en bank eller annen privat aktør er ikke greit når ikke alle har lik tilgang.

Frigland i LDO mener vi også må sikre at de analoge mulighetene ikke blir helt borte. Mange av henvendelsene de mottar handler om at det blir vanskeligere og vanskeligere å være ikke-digital.

– Digitalisering er på mange måter et gode. Det er effektivt, det er rimelig og det kan være inkluderende også. Det skal vi ikke glemme. Så det handler jo egentlig bare om at man må passe på å vedlikeholde alternativer for de som ikke er med i digitaliseringen. At man har to tanker i hodet samtidig.

Så mye har du igjen å leve for

hvis du blir ufør, og inntekten din er:

Kan du leve på halv lønn?

Har du tenkt på hvordan livet ditt vil se ut hvis du plutselig ikke kan jobbe? Uten riktig forsikring kan gapet mellom lønn og uføretrygd bli stort – spesielt hvis du tjener godt.

Har du forsikring gjennom jobb, er det som oftest ikke nok til å tette dette gapet. En egen uføreforsikring sikrer deg og familien en bedre økonomisk situasjon hvis store deler av inntekten blir borte.

Uføreforsikring er kostbart, men du kan spare store summer på å kjøpe den hos Juristforbundet Forsikring.

Kontakt oss i dag, så hjelper vi deg!

Les mer her

JURIST
FORBUNDET

Forsikring

Mamma føler seg umyndiggjort og hjelpeløs

Banken fratok henne BankID

Min «gamle» mor kan resitere dikt av Welhaven, lese bøker på fransk og bruke Facebook. Men BankID får hun ikke ha.

Av en datter

Min mamma er «gammel». Hun er hjemmeboende. Hun kjører bil. Steller seg selv og hus og hage. Hun får daglig tilsyn på grunn av medisinske utfordringer (takktil hjemmesykepleien).

Mamma kan resitere dikt av Welhaven. Hun leser bøker (også på fransk), hun husker navnene på alle hun gikk i 1. klasse sammen med i 1942 og hun reiser utenlands (takktil flyselskapene for assistanse på flyreiser!)

Hun handler, hun lager mat. Hun er sosial med gode venner og naboer og familie, hun går turer, går på kino og på senioruniversitetet.

Digitale utfordringer

Mamma behersker både nettbank og Vipps. Hun kan lese e-post og bruker Facebook.

Jeg hjelper henne litt med nye digitale utfordringer. Frem til i vår har det fungert.

Så skjedde det: Banken fratok henne BankID! Uten å spørre. Uten å varsle. Dette skjedde omtrent samtidig som flere aktører tok i bruk BankID.

Jeg tok kontakt for å be banken gjenopprette hennes BankID. Svaret var at de mente hun ikke var i stand til å betjene BankID helt selv.

Ja, jeg har bistått. Subtilt. Jeg har instruert, «nå gjør du sånn», «nå er det passord», «nå bekrefter du» og så videre. Men det er ikke tillatt, ifølge banken. Selv ikke dersom jeg gjør det på telefon (mamma bor på en annen kant av landet).

Hvordan kan hun få BankID tilbake? spurte jeg. Jo, hun må komme hit i banken og bevise at hun kan bruke det. Som en eksamen? spurte jeg. Ja, man kan si det, svarte saksbehandleren.

Mamma vil selvsagt ikke klare det. Med «eksamensnerver», selv om hun kunne mestret det i ro hjemme, med min telefoniske support.

Vi har «trent». Men hun blir bare ulykkelig av det.

«Alle» krever BankID

Det er ubønnhørlig: Har du ingen armer, får du ingen kake! Ikke lov til å motta hjelp digitalt!

Etter dette er det kommet mange utfordringer. Ikke bare de gamle, men nye også, fordi stadig flere aktører tar i bruk BankID. Forsikringsselskapet, fagforeningen, Telenor, til og med på lokalbussen måtte jeg bruke BankID for å kjøpe billett. Helse-Norge vil ha BankID. Nettbanken krever BankID. Vipps vil ha BankID.

Jeg kan ikke lenger hjelpe. Selv om jeg er der, jeg er datteren hennes! Mamma føler seg umyndiggjort og hjelpeløs. Fratatt verdighet.

Jeg har henvendt meg til kommunen og sagt at hun nå må være en «ikke-digital bruker». Men fortsatt kommer brevene digitalt på Digipost. Kanskje kommer de i den fysiske postkassen senere? Fortsatt kommer innkallinger til sykehuset digitalt. Kommer de i den fysiske postkassen senere? Etter at timen skulle vært gjennomført?

Regninger som vi ikke finner i nettbanken fordi vi ikke kommer inn der, går til inkasso. Inkassovarsel sendes i Digipost. Med krav om BankID. Men jeg kan ikke lenger hjelpe henne uten BankID! Jeg vet ikke hva disse brevene i hennes digitale postkasse inneholder!

Jeg forsøker etter beste evne å forhindre digitale branner. Men det oppstår også uforutsette branner, som jeg iblant ikke finner – fordi de forutsetter BankID ...

Mammas bank har ikke gjort noe feil, det er reglene jeg reagerer på. Hvordan kan saksbehandlere i banker frata mennesker BankID, som fungerte som en slags nasjonal ID, nøkkelen til vår digitale hverdag? Og aller viktigst: Hvordan kan man la bankenes ID-løsning bli en nasjonal ID?

Innlegget har tidligere vært publisert i Aftenposten og publiseres i Juristen med artikkelforfatterens tillatelse. Aftenposten opplyser at hennes mor har lest og godkjent teksten – og at den aktuelle banken henviser til regelverket for BankID.

Foto: iStock.com/vimgimages

Tillitsvalgt? Søk om gratis studier ved Høyskolen Kristiania!

Nå kan du som tillitsvalgt søke om gratis studier ved Høyskolen Kristiania for 2025. Juristforbundets tillitsvalgte er den viktigste ressursen i forbundets arbeid for medlemmenes arbeidsvilkår og anseelse, og vi ønsker at du skal være godt forberedt til å møte ulike utfordringer du får som tillitsvalgt.

Kurs

For vårsemesteret kan du søke om «**Organisasjon og ledelse**». Organisasjon og ledelse gir deg kunnskap om hvordan organisasjoner fungerer, at deres oppgave er å nå de mål de har satt seg, at kjernen i organisasjoner er oppgaveløsning og at organisasjoner er avhengig av å samhandle med andre for å skaffe seg tilgang til de ressursene som er nødvendig for virksomheten. Organisasjon og ledelse behandler også ulike typer leder stiler og atferd og hvordan dette påvirker organisasjonens medlemmer.

For høstsemesteret kan du søke om «**Endringsledelse**». Vi ser på hvorfor endringene på organisasjonsnivå er nødvendige for å møte ulike behov både på samfunnsnivå og individnivå, og hvordan vi har beveget oss fra en mekanisk til en mer organisk organisasjonsstruktur. Kommunikasjon er et vesentlig element i endringsprosesser, både internt og eksternt. Du vil få en innføring i hvordan du kan planlegge og tilrettelegge for god internkommunikasjon.

Kursene er hovedsakelig nettbasert med planlagte samlingsdager.

Søknadsprosess

Inntil 30 erfarne tillitsvalgte får gratis studier over to semesteremner, hvor hvert emne gir 7,5 studiepoeng. Du kan søke på enten ett av temaene eller begge, men vi ønsker bare en søkeprosess, så alle som er interessert må søke nå selv om du ikke skal gå før til høsten.

Send en søknad til tillitsvalgt@juristforbundet.no og merk den med "Tillitsvalgtstudium". Spørsmål kan rettes til samme e-post-adresse.

Søknadsfrist 31. oktober 2024

Se mer informasjon på juristforbundet.no/tillitsvalgt

JURIST
FORBUNDET

Mange trenger veiledning og hjelp i digital hverdag

– Det blir for enkelt å si at det kun rammer de eldre

Over en halv million mennesker har brukt selskapet Kakadus veiledere som forklarer hvordan du kan ta i bruk BankID. – Digitalt utenforskap er en stor utfordring, mener gründerne.

 Tuva Bønke Grønning

– Vi vil være et go-to-sted når folk trenger å lære seg nye digitale ferdigheter på en enkel måte. Vi ønsker å tilby en bærekraftig måte å lære seg digitale ferdigheter, og vi tror virkelig på at det er en større del av befolkningen som både trenger og evner å lære seg digitale ferdigheter, sier Ingvild Erøy Prestårhus.

Sammen med Hege Fiskå driver hun Kakdu som i dag tilbyr over 200 ulike veiledere. Gjennom samarbeid med aktører som BankID og Sparebank 1-gruppen har de blant annet laget veiledere som forklarer hvordan du aktiverer BankID og hvordan du bruker BankID til å logge inn i offentlige tjenester. De har også utarbeidet en rekke veiledere som forklarer hvordan man kan unngå digital svindel.

Selv om eldre utgjør en stor del av målgruppen, er gründerne opptatt av at digitalt utenforskap rammer mange i dagens samfunn.

– Det blir for enkelt å si at det kun rammer de eldre. Det digitale utenforskapet oppstår allerede på barneskolen. Det er veldig viktig å kunne forebygge og legge til rette

for å få nye digitale ferdigheter servert på en enkel måte, sier Fiskå.

De fleste veiledningene går på hvordan du kan bruke ulike bedrifter sine digitale tjenester. I samarbeid med BankID har de blant annet laget «Slik logger du inn med BankID-appen i offentlige tjenester», «Hva er egentlig BankID?» og guider for hvordan du aktiverer BankID-appen med kodebrikke/mobil/pass/nasjonalt ID-kort som metode.

– I tillegg til slike veiledninger, har vi også mye digitalt kompetansehevende materiell, for eksempel rundt svindelproblematikk.

Fiskå og Prestårhus opplever at mange som ikke er så trygge på det digitale er bekymret for nettopp svindel.

– Bank og personlig økonomi er helt grunnleggende ting man vil ha kontroll på. I tråd med at verden blir mer digital, blir også svindlerene mer utpekulerte, så det er hele tiden informasjonshull som er viktig å tette. Vi må servere denne informasjonen på en enkel måte, sier Prestårhus.

De to mener mye digitalt utenforskap oppstår på grunn av det de kaller unødvendig kompleksitet og

stammespråk. De jobber derfor mye med å gjøre språket forståelig for alle.

– Ta biometrisk autentifisering som et eksempel: vi oppdaget fort at det er et begrep mange ikke klarer å relatere seg til, så vi bruker heller ordet ansiktsgjenkjenning.

De to gründerne opplever stor interesse for tjenestene og at spesielt bankene ser at behovet er stort.

– Vi må være ærlig å si at bank jo er et tungrodd og tradisjonelt marked. Men vi har to stor aktører vi samarbeider med i dag, BankID og Sparebank1, og så er vi i dialog med ganske mange flere. Vår store drøm er å samle alle de store norske bankene, avslutter de.

F.v. Ingvild Erøy Prestårhus og Hege Fiskå. (Foto: Kakadu)

ID - juristen

Vi gir gratis rettshjelp og veiledning til personer som er utsatt for ID-tyveri og svindel, eller som ikke får tilgang til elektronisk identifikasjon.

ID - juristen

Suksess for rettshjelpere

Hjelper ofre for svindel

I over to år har de jobbet i et prosjekt med fokus på å gi gratis rettshjelp til folk som nektes BankID, og hjelper ofre for ID-svindel med å få sine liv stablet på bena igjen etter å ha blitt kynisk utnyttet av kriminelle. De sørger også for at banker og finansinstitusjoner følger gjeldende regelverk. Vi har møtt hovedpersonene bak rettshjelpsprosjektet ID-juristen.

 Tore Letvik

Juristene Silje K. Noer Johansen og Nathaniel Skar Eide loser oss gjennom Jusshuset i Skippergata 23 i Oslo. Adressen huser en rekke rettshjelpstiltak som for mange mennesker i årevis har representert forskjellen mellom fortvilelse og nederlag og en mulighet til å få engasjerte jurister og jusstudenter ved sin side i kampen mot urett.

– Vi er bare to ansatte i prosjektet ID-juristen, men samtidig har vi et stort antall samarbeidspartnere, og saksbehandlere, som innehar betydelig juridisk kompetanse og vilje til å bistå våre klienter, sier Noer Johansen.

Hun har vært prosjektleder for ID-juristen siden prosjektet ble startet opp i august 2021.

I de senere årene har antall personer som utsettes for ID-tyverier og svindel økt kraftig i et stadig mer digitalisert Norge som også bidrar til mer digitalt utenforskap for mange. Prosjektet ID-juristen har hatt suksess etter at det begynte å saksbehandle ID-saker i januar 2022, og ble etablert som en del av forskningsprosjektet «Samfunnssikkerhet og Digitale Identiteter» (SODI-prosjektet) ved Universitetet i Oslo.

SODI-prosjektet ledes av professor Marte Eidsand Kjørven. Hun sto med dette også bak opprettelsen av prosjektet ID-juristen som er et samarbeid mellom flere rettshjelpsaktører, inkludert Gatejuristen Oslo ved Kirkens Bymisjon, Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), Jussbuss, Forbrukerrådet, og UiO.

Jussbuss og JURK har seks saksbehandlere hver som jobber med ID-saker, i tillegg til Noer Johansen og Skar Eide, som både jobber med saker, og koordinerer samarbeidet. I tillegg har ID-juristen et antall frivillige saksbehandlere som jobber etter gatejuristmodellen en dag i uka.

360 hjulpet

– Vi er et rettshjelpsprosjekt som blant annet gir gratis juridisk rådgivning til de som har problemer med bruk eller misbruk av digital ID, i hovedsak BankID, og personer som har blitt utsatt for ID-svindel. Det handler om å hjelpe mennesker med konkrete saker, sier Skar Eide.

ID-juristen har en hjemmeside med samme navn, med veiledning og kontaktpunkter til rettshjelpstiltakene som gir gratis hjelp.

– I tillegg til henvendelser som kommer direkte til Gatejuristen, JURK, og Jussbuss, har 360 personer

Prosjektleder Silje K. Noer Johansen og prosjektmedarbeider Nathaniel Skar Eide. (Foto: Tore Letvik).

fått hjelp av ID-juristen etter å ha tatt kontakt via kontaktpunktene på hjemmesiden eller blitt henvist av våre samarbeidspartnere.

– Våre saker har sitt utspring i digital risiko eller i digitalt utenforskap og det er store variasjoner i sakene. Det handler om alt fra ikke veldig kompliserte saker – til saker som vi har brukt opptil to år på å løse, sier Noer Johansen.

Hun understreker at ID-juristen ikke er et vanlig rettshjelpiltak.

– Det er første gang at disse tre rettshjelpiltakene i Jusshuset har samarbeidet i ett og samme prosjekt om et samlet tilbud. Resultatet er en strømlinjeformet modell for å håndtere slike komplekse saker, sier Noer Johansen.

Hun forteller videre:

– Vi har forsøkt å lage en modell der vi sikrer lav terskel for sparring og fellesopplæring, som gjør at vi i fellesskap kan bli gode på det vi driver med, sier hun.

Prosjektet har også engasjert syv advokatfirmaer som er knyttet til SODI-prosjektet og som også tar saker pro bono for ID-juristen.

Skar Eide og Noer Johansen forteller at de som tar kontakt med dem for å få hjelp alltid blir bedt om å undersøke om de kan ha en forsikring som inkluderer rettshjelp.

– Dersom de har det, så ber vi dem om å bruke den, så vi kan hjelpe de som ikke har noen andre muligheter, sier de.

Brukes i forskning

SODI-prosjektet, som står bak ID-juristen, har blant annet til formål å undersøke hvordan jus og teknologi sammen kan skape tryggere digitale samfunn.

– Vi pleier å si at ID-juristen er forskning som rettshjelp og rettshjelp som forskning, sier Noer Johansen.

– Vi i ID-juristen er på en måte de praktiske «ansatte på gulvet» ved at vi samler inn anonymiserte data fra saksbehandling som forskerne så kan systematisere og anvende, men

– De mest krevende sakene vi jobber med, er ofte lånesvindelsaker, hvor det kan være snakk om både transaksjonssvindel og opptak av lån i offerets navn, sier Slije Noer Johansen.

det skjer kun hvis klientene gir sitt samtykke. Det er en vinn-vinn-situasjon, og prosjektet er i så måte unikt i at det kombinerer praktisk rettshjelp med forskning. Anonyme data fra saker som ID-juristen håndterer, brukes av forskere ved UiO for å utvikle ny innsikt og finne løsninger på fremtidige digitale utfordringer, sier Skar Eide.

Sakene som ID-juristen behandler, varierer i kompleksitet.

– Noen saker er relativt rett frem, sier Skar Eide.

– Enkle veiledningssaker eller saker som faller utenfor vår målgruppe, er ofte mindre tidkrevende. Men så har vi også de gigantiske, svært kompliserte sakene som kan strekke seg over måneder eller til og med år. Disse sakene krever mye arbeid med mange involverte aktører, som kreditorer, politiet og bankene, sier han.

Noer Johansen legger til:

– De mest krevende sakene vi jobber med, er ofte lånesvindelsaker,

hvor det kan være snakk om både transaksjonssvindel og opptak av lån i offerets navn. Dette krever ulike typer krav som må reises, både for tilbakebetaling av urettmessige transaksjoner og for å kartlegge og bestride låneopptak og kreditt som urettmessig er stiftet i klientens navn, sier hun.

Men de to ildsjelene i ID-juristen nøyter seg ikke med bare saksbehandling og direkte bistand til klienter.

– Vi forhandler med motparter og yter representasjon i Finansklagenemnda, Forlikrådet og for Namsmannen, sier Noer Johansen. Vi tar ikke saker til tingretten, men det er noe våre samarbeidsadvokater eventuelt kan bistå med.

Et viktig aspekt av ID-juristens arbeid er nettopp deres håndtering av saker for Finansklagenemnda, en uavhengig instans som avgjør tvister mellom forbrukere og finansinstitusjoner.

– Vi har fått stor betydning for praksis i Finansklagenemnda, sier Skar Eide.

– For eksempel har vi vært med på å etablere en såkalt partiell kontraheringsplikt for BankID, som betyr at bankene må ha saklig grunn til å nekte noen å få BankID, sier han.

Noer Johansen legger til at ID-juristen har jobbet hardt med å sikre at rettssikkerheten opprettholdes i komplekse saker som involverer svindel og BankID.

– Vi opplever å ha fått gjennomslag for mange av våre argumenter i Finansklagenemnda i slike saker, og det har ført til en oppmykning av praksis etter den såkalte Olga-svindel dommen, som var en viktig presedens for hvordan svindelofre behandles, sier hun.

Olga-dommen var en betydningsfull sak hvor Høyesterett fastslo at ofre for svindel kan være uvitende om at de har brutt forbudet mot å dele sensitive bank-opplysninger, på grunn av sosial manipulasjon. Dette har hatt en direkte innvirkning på hvordan saker blir vurdert i Finansklagenemnda, og ID-juristen har vært en viktig aktør i å fremme denne forståelsen.

Bankenes tilbakeføringsplikt

ID-juristen har også hatt stor betydning i forhold til bankenes overholdelse av bankers tilbakeføringsplikt, som er regulert i Finansavtaleloven. Dette skal sikre at den som har vært utsatt for svindel skal få midlene tilbake innen kort tid. Videre er det bankene som har prosessbyrden og det skal være opp til en uavhengig tredjeinstans å vurdere tapsfordelingen dersom ikke banken aksepterer ansvar for tapet.

– Vi oppdaget at flere banker brøt tilbakeføringsplikten i saker hvor kundene bestred ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner, sier hun.

Skar Eide utdyper:

– Det følger av dagens finansavtalelov at bankene er pålagt å tilbakeføre pengene innen én virkedag etter at kunden har reklamert på en

urettmessig transaksjon. Etter den tidligere finansavtaleloven, som gjaldt frem til den nåværende loven trådte i kraft 1. januar 2023, var denne tilbakeføringsfristen på fire uker. Men vi oppdaget under ID-juristens første leveår at denne fireukersfristen ikke alltid ble overholdt. Vi kontaktet derfor Forbrukertilsynet og la frem eksempler på bankenes manglende etterlevelse.

– Dette førte til at Forbrukertilsynet gjorde en undersøkelse og på bakgrunn av denne sendte et orienteringsbrev til alle bankene, hvor de ba dem om å skjerpe seg og følge loven. Denne innsatsen har bidratt til at bankene i større grad respekterer sine forpliktelser overfor kundene, og det har styrket rettssikkerheten for svindelofre, sier han.

En annen viktig sak som ID-juristen har tatt tak i, er bankenes praksis med å avslå legitimasjon som ikke inneholder en RFID-chip (Radio Frequency Identification Chip), eller maskinlesbar chip.

– Flere banker har rutinemessig avslått legitimasjon som ikke er maskinlesbar, noe som betyr at flere grupper utenlandske statsborgere uten en RFID-chip i passet eller ID-kortet deres, ikke kunne få BankID. Dette er problematisk, da loven ikke stiller noe krav om en slik chip, sier Skar Eide.

Han fortsetter:

– Vi beviste at bankenes praksis var i strid med loven. I henhold til EIDAS-forordningen (elektronisk identifisering og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked, red.anm) og selvdeklarasjonsforskriften lest i sammenheng med identifikasjonsnivåforskriften, er det tilstrekkelig med en manuell kontroll av legitimasjon for å utstede en elektronisk ID på høyeste sikkerhetsnivå. Vi fikk Finansklagenemnda til å konkludere med at bankene ikke kan stille strengere krav enn det loven gjør. Dette har ført til at bankene nå må ha en

saklig grunn til å nekte noen BankID. Saklig grunn til å nekte å utstede BankID vil typisk foreligge dersom lovbestemte krav tilsier at utstedelse må avslås i det konkrete tilfellet.

Prosjektmidlene tar slutt

Siden starten har ID-juristens to ansatte og mange tilknyttede samarbeidspartnere jobbet med å gi gratis juridisk bistand til personer med utfordringer knyttet til digital identitet, og de som er blitt utnyttet og svindlet på ulike måter. Begge ser at det er et stort, og kanskje økende, behov for ID-juristen, men prosjektmidlene som kom via SODI-prosjektet tar slutt i år, så i høst skal ID-juristen, etter planen, opphøre.

– Det er trist, men vi visste at prosjektpengene bare varte en viss tid, og alt har jo sin tid, sier Noer Johansen.

Hun understreker at prosjektets samarbeidspartnere, Jussbuss, JURK og Gatejuristen hjalp ofre for ID-svindel allerede før prosjektet startet, og forsikrer at folk som er rammet fortsatt vil kunne få hjelp ved å henvende seg dit også fremover. Selv går hun tilbake til jobb som jurist i Gatejuristen Oslo etter at prosjektperioden utløper.

– Der kommer jeg både til å jobbe med ID-saker og å forsøke å bidra med min erfaring til andre saksbehandlere. Selv etter at prosjektet formelt avsluttes, vil vi sørge for at det fortsatt er hjelp å få for de som trenger det, sier Noer Johansen.

Forsikringsselskapet HELP, som har advokathjelp som spesialitet, vil engasjere seg ved å bistå ofre for ID-svindel utover den dekning deres kunder har i sin forsikring.

Nathaniel Skar Eide begynner i høst som advokatfullmektig i HELP, og blir der en ansatt som har med seg stor erfaring på feltet fra sitt arbeid i ID-juristen.

Stor aktør vil øke satsing på bistand ved ID-svindel

Ofre for ID-svindel som mangler rettshjelpsdekning vil likevel kunne få gratis hjelp, og få prøvd sine saker for retten, selv etter at rettshjelpsprosjektet ID-juristen avvikles senere i år.

 Tore Letvik

Dette ble klart etter at en stor aktør innen rettshjelp, HELP forsikring, meddeler overfor Juristen at de vil videreføre rettshjelpstilbudet for ubemidlede svindelofter, blant annet gjennom å støtte opp om rettshjelpstiltakene i Jusshuset.

Nyheten overbringes av advokat Petter Dines Olsen i HELP forsikring, der han er fagansvarlig for ID-tyverisaker og WebHELP. Han har selv en fortid fra Jussbuss, med et stort engasjement på feltet. Nå forsikrer han at HELP tar en sentral rolle i å sørge for videre rettshjelp for svindelofterne.

– Jeg arbeidet med BankID-svindelsakene i Jussbuss i 2019 og 2020. I dette tidsrommet ramlet det inn blant annet saker om svindel i nære relasjoner, hvor uvedkommende enkelt fikk tatt opp lån og kreditt i andres navn, uten at bankene undersøkte nærmere hvor lånene endte opp, sier Dines Olsen til Juristen.

Han forteller at bankene holdt svindelofterne ansvarlig.

– Sakene ble politianmeldt, men raskt henlagt. Når det for svindelofterne var umulig å betale for advokathjelp, havnet de i økonomisk ruin. Det forsøkte vi i rettshjelpstiltakene å unngå. Det var svært krevende å håndtere et skred av saker hvor vi forsøkte å dekke et udekket rettshjelpsbehov på et rettsområde hvor rettskildene hang etter svindelmetodene, sier Dines Olsen som fremhever Marte Eidsand Kjørvens betydning i disse sakene.

– Jeg kan ikke la være å understreke hvor viktig det var å kunne ta en telefon til Marte, som tålmodig, analytisk og sylskarpt besvarte spørsmålene som dukket opp. Kombinert med forskningen hun har gjennomført på området, har hun vært uvurderlig for rettsområdet og svindelofternes rettsstilling.

Kan ikke akseptere

Dines Olsen er klar på hvilket tap det ville vært dersom prosjektet ID-juristen ble avviklet fullt og helt.

– Samarbeidet om ID-juristen, mellom Gatejuristen, JURK, Jussbuss, Forbrukerrådet, Universitetet i Oslo og de tilknyttede advokatfirmaene, har vært unikt. Når samarbeidet opphører, vil det gjenoppstå et stort udekket rettshjelpsbehov og et faglig tomrom. Det kan vi ikke akseptere. For å unngå at rettshjelpstiltakene vil drukne i saker og at kunnskap går tapt, vil HELP ta ansvaret for en videreføring av samarbeidet, sier Dines Olsen før han utdyper:

– Det skal vi gjøre gjennom opplæring, faglige seminarer hvor vi kobler på aktørene som har vært

involvert i samarbeidet, og vi skal stille våre advokater tilgjengelig for sparring med rettshjelpstiltakene. I dette arbeidet får Nathaniel Skar Eide i den nåværende ID-juristen en nøkkelrolle, som vi har vært heldig å få med oss på laget, sier han.

– Nathaniel kommer også til å være tilgjengelig for å saksbehandle

for rettshjelpstiltakene, på Jusshuset, en dag i uken. Vi skal også ha faste møtepunkter som senker terskelen for samarbeid. Nathaniel og jeg kommer også til å tilby å utarbeide og oppdatere maler og brosjyrer som tiltakene kan benytte i sin saksbehandling, i tråd med rettshjelpstiltakenes behov, sier Dines Olsen.

– Vil kunne ta saker pro bono

Vi spør ham om HELPs engasjement blir for de som allerede har en advokatforsikring hos HELP, eller om også andre vil få bistand.

– HELP skal fortsette å tilby rettshjelp til våre kunder med advokatforsikring. De som ikke har råd til en advokat, som faller utenfor statens rettshjelpsordning og som ikke har en advokatforsikring vil være henvist til de frivillige rettshjelpstiltakene. HELPs videreføring av ID-juristen skal fortsette å hjelpe rettshjelpstiltakene med å dekke dette udekkede rettshjelpsbehovet. ID-juristen skal fortsette å gi gratis rettshjelp ved å gi veiledning og rådgivning for personer som har blitt utsatt for ID-tyveri. Hvis veiledning

og rådgivning ikke løser saken, vil HELP kunne ta saken pro bono etter «no cure – no pay»-prinsippet, sier Dines Olsen, som i slutten av august måned begynte arbeidet med å formalisere samarbeidet.

– Jeg arbeider nå med et skriftlig rammeverk for å formalisere HELPs videreføring av ID-juristen. Formålet er at dette skal være transparent og forutsigbart og utformet på en måte som sørger for at rettshjelpstiltakene beholder sin identitet og sin uavhengighet, avslutter advokat Petter Dines Olsen.

De prosederte den viktige Olga-saken

Bankene holdt kundene ansvarlig for økonomisk tap i saker hvor kundene selv var utsatt for svindel. Advokater i CMS Kluge Advokatfirma mente langt mer av ansvaret måtte ligge hos bankene, og fikk medhold i to prinsipielle avgjørelser i Høyesterett.

  Tore Letvik

Advokatene Amund Noss og Asle Bjelland i CMS Kluge advokatfirma mottar oss i fasjonable kontorer på Aker Brygge, med panoramautsikt ut over havnebassenget i Oslo. Rett nedenfor dupper de flytende badstuene «Kok», og på andre siden av «dammen» skuer vi Hovedøya, båtforeningene der og den grønne Revierhavnen kro.

Gjennom å ta saker pro bono brøytet de vei for svindelofre gjennom to avgjørelser i Høyesterett, som også har fått avgjørende betydning for andre forbrukere. Advokatfirmaet Kluge deltar i et samarbeid med SODI-prosjektet ved Universitetet i Oslo og ID-juristen. En av de to sakene som skapte presedens var den såkalte Olga-saken.

Advokatduoen mener ID-svindel er et betydelig samfunnsproblem, og et tema det fortsatt er viktig å holde øynene på. I det daglige arbeider de som tvisteadvokater for næringslivet, med høye honorarer. Her håndteres vanligvis store kommersielle avtaler og komplekse tvister som representerer verdier hvor de første sifrene svært ofte er etterfulgt av mange nuller.

– Godt å høre gleden

Ingen av de to hadde vært nødt til å prosedere saker for enkeltmennsker som ikke kan gjøre opp for seg. Hvorfor gjør de så det av og til likevel? Vi stiller dem spørsmålet. De svarer lenger ut i intervjuet.

Noss og Bjelland tok sakene pro bono – etter prinsippet «no cure – no pay». Advokatduoen- og deres klienter – gikk seirende ut av i Høyesterett i begge sakene, kanskje – ville noen si – mot dårlige odds – da motparten var ressurssterke banker og finansinstitusjoner.

– Det var fantastisk å kunne ringe til klienten og fortelle at vi vant, og at

hun får tilbake pengene sine. Godt å høre hennes glede over resultatet. Enda bedre er det å vite at denne avgjørelsen kommer til å beskytte mange andre i lignende situasjoner. Dette gir oss motivasjon til å ta saker pro bono når vi ser det trengs. Det er mange som ikke har økonomi til å betale for å føre saker i domstolene i saker selv om de har blitt utsatt for en urett, sier Noss til Juristen.

Den skarpskodde Kluge-advokaten, som har ført mange saker for Høyesterett, snakker blant annet om den såkalte Olga-saken, hvor en 75 år gammel kvinne ga fra seg opplysninger om innlogging på sin konto til svindlere som ringte og utga seg for å være ansatte i kvinnens bank. Svindlerne forsøkte å gjennomføre fire transaksjoner på til sammen fra hennes konto, til sammen 240.000 kroner, men banken klarte å avverge noen av overføringene. Kvinnen tapte rundt 150.000 kroner.

Hun krevde at banken dekket hele tapet, men banken avslø kravet og begrunnet avslaget med at kvinnen forsettlig hadde brutt sin plikt til å ikke røpe sin BankID-kode og passord. Etter lang tid endte saken i Høyesterett som ga kvinnen medhold i at hun ikke kunne holdes ansvarlig, og dommen trakk en grensegang som pålegger bankene et større ansvar for å ha sikkerhet nok og forebygge at kundene blir svindlet.

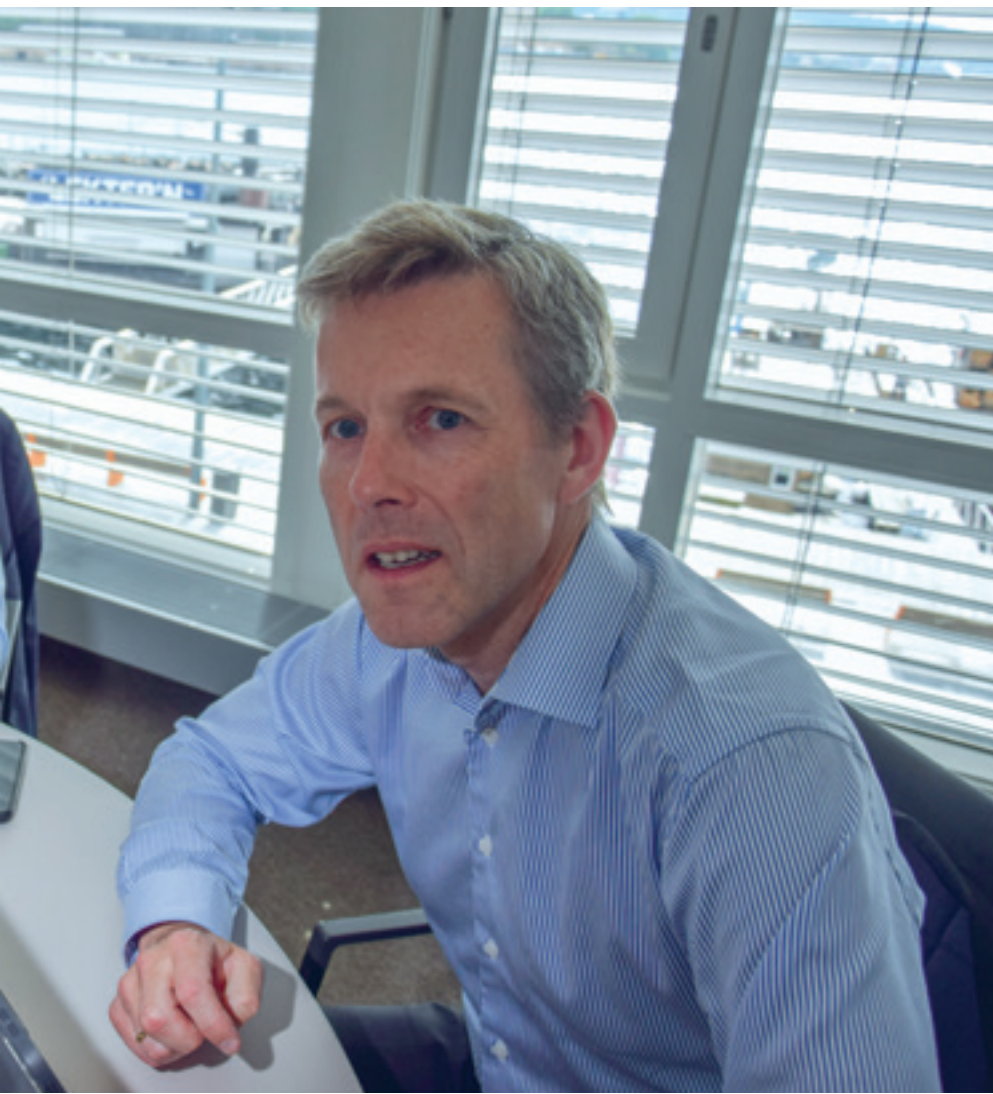
Hadde BankID-brikken på jobben

Den andre ID-saken hvor advokatduoen arbeid endte i en presedensavgjørelse var i en sak hvor Høyesterett avklarer ansvaret ved misbruk av BankID i forbindelse med avtaleinngåelse. Saken dreide seg om hvorvidt en bankkunde kunne holdes ansvarlig for bankens tap etter at hans BankID ble

benyttet til å ta opp et forbrukslån uten hans viten.

Mannen hadde oppbevart bankiden i et ulåst skap på jobben, hvor et ektepar hadde fått tilgang til kodebrikken og passordet uten hans kjennskap. Med kodebrikken og passordet tok ekteparet opp et forbrukslån på over 100.000 kroner via en elektronisk søknad, opprettet en konto i offerets navn og overførte pengene dit, før de ble overført til en konto som ekteparet disponerte. Da svindelen ble oppdaget krevde banken at offeret skulle dekke bankens tap, og saken ble etter flere runder brakt inn for

Høyesterett. Også her vant offeret og Noss og Bjelland frem.

– Faglige nerder

I sin vanlige arbeidshverdag er både deres klienter og motparter velbetjente. De møter så godt som alltid sylskarpe jurister på andre siden av bordet, og ofte er det snakk om økonomi, avtaler og ulik uenighet mellom parter i næringslivet. Vi spør litt mer om hvorfor de bryter ut av dette fra tid til annen og dukker ned i konflikter hvor enkeltpersoner kanskje står alene, uten økonomiske muskler – i en juridisk tvist som i mange til-

feller kan fremstå som en kamp mellom David og Goliat. Som når 75-åringen, før Klugeadvokatenes inntreden – sto alene mot banken, og uten penger til advokat, i tiden før behandlingen i Høyesterett.

– *Er det søken etter andre faglige utfordringer som gjør at dere tar slike saker etter «No cure – no pay»-prinsippet?*

– Vi er faglige nerder, og det er utrolig givende å jobbe med saker som virkelig betyr noe, både juridisk og samfunnsmessig, sier Bjelland.

Noss og Bjelland forteller at de fleste advokatfirmaer har ulike

Det var fantastisk å kunne ringe til klienten og fortelle at vi vant, og at hun får tilbake pengene sine

modeller for å prøve å bidra på sin måte i saker av stor samfunnsmessig interesse, ved å hjelpe ideelle organisasjoner, og forteller at CMS Kluge blant annet har et samarbeid med Flyktninghjelpen og bistår Gatejuristen.

– Det har vi nok hatt litt av, i tillegg til at vi nå og da tar viktige saker pro bono som vi synes fortjener en ordentlig behandling i retten. For oss er det utrolig spennende saker å ha, men man er avhengig av å ha et advokatpartnerskap som vender tommelen opp for at vi gjør dette i et visst omfang, slik vi kan. Vi må selvfølgelig ha en balanse i dette, men det er viktig for oss å kunne ta saker som ikke nødvendigvis gir økonomisk gevinst, men som har stor prinsipiell betydning, sier de to.

Noss og Bjelland forteller videre at de nå har en miljøsak for Naturvernforbundet og Natur og Ungdom, som skal for EFTA-domstolen i oktober måned, hvor de i deler av sitt engasjement stiller etter pro bono-prinsippet.

– Enkelt sagt er stridens kjerne knyttet til hva som skal til for at et gruveselskap skal kunne forurense sjøen, og en tolkning av vanndirektivet eller vannforskriften, avslutter advokatduoen.

På de neste sidene kan du lese sammendrag av de to dommene. Sammendragene er lest gjennom og godkjent av Noss og Bjelland.

Høyesterett avklarte bankenes ansvar ved svindel med BankID

For to år siden avsa Høyesterett en viktig dom som avklarer bankens ansvar ved svindel med BankID, med betydning for både banker og forbrukere. Den ble kjent som «Olga-saken».

Tore Letvik

Saken som ble behandlet var mellom Sparebank 1 Østlandet og en kunde, hvor hovedspørsmålet var hvordan forsettsvilkåret i finansavtaleloven § 35 tredje ledd tredje punktum skal forstås. Saken gjaldt en banks ansvar etter at kunden, en kvinne på 75 år, ble utsatt for svindel som resulterte i uautoriserte betalinger fra hennes bankkonto. Dommen falt 13. september 2022. Advokatene Amund Noss og Asle Bjelland representerte 75-åringen.

Svindelen oppsto etter at kvinnen ble oppringt av en person som utga seg for å være ansatt i Sparebank 1. Under samtalen ble hun overbevist om å oppgi fødselsnummer, BankID-koder og passord, som ble brukt til å gjennomføre fire transaksjoner fra hennes konto, totalt 240.336 kroner. Banken klarte å avverge deler av overføringene, men kvinnen tapte likevel 153.240 kroner.

Hun krevde at banken dekket hele tapet, men Sparebank 1 avslo kravet med begrunnelse at kvinnen forsettlig hadde brutt sin plikt til å ikke røpe sin BankID-kode og passord. Saken ble først behandlet av Finansklagenemnda, som med dissens konkluderte at kvinnen ikke hadde opptrådt forsettlig, men grovt uaktsomt, og banken ble pålagt å

dekke tapet minus en egenandel på 12 000 kroner.

Høyesteretts vurdering

Høyesterett måtte ta stilling til om 75-åringen handlet forsettlig da hun oppga sine BankID-koder og passord til svindlerne. Ifølge finansavtaleloven § 35 tredje ledd tredje punktum, må kunden bære hele tapet dersom tapet skyldes forsettlig pliktbrudd. Forsett krever at kunden er bevisst på at handlingene utgjør et pliktbrudd, og i denne saken mente Høyesterett at kvinnen ikke hadde denne bevisstheten. Hun trodde hun snakket med en representant fra banken, og var ikke klar over at hun handlet i strid med avtalen.

Høyesterett forkastet dermed bankens anke og fastslo at kvinnen ikke kan holdes ansvarlig for hele tapet, da hennes handlinger ikke var forsettlig. Banken ble dømt til å dekke sakskostnader for Høyesterett på totalt 938.700 kroner til kvinnen og Forbrukerrådet, som deltok som parthjelp i saken.

Klar holdning

Høyesterett uttrykte i sin dom en klar holdning til den type kriminalitet som kvinnen ble offer for. Domstolen understreket at denne formen for svindel, hvor kriminelle utgir seg for å være bankansatte og

manipulerer kunder til å gi fra seg sensitive opplysninger, er en alvorlig og økende trussel mot tilliten til digitale banktjenester. Høyesterett påpekte at slike handlinger er dypt klanderverdige, og at det er essensielt for samfunnets trygghet at både banker og rettsvesen opprettholder et sterkt vern mot slik kriminalitet.

Dommen fremhevet også viktigheten av at banker har robuste sikkerhetssystemer og tydelig kommunikasjon med sine kunder for å forhindre at slike svindelsaker oppstår. Høyesterett la vekt på at kunden, selv om hun handlet i god tro, ble utnyttet av kriminelle som målrettet og profesjonelt utnyttet systemsvakheter. Domstolen antydte at bankenes ansvar i slike tilfeller kan være omfattende, særlig når kundene ikke har handlet forsettlig, og at de må gjøre sitt ytterste for å beskytte sine kunder mot slike angrep.

Dommen tolker forsettsvilkåret i finansavtaleloven, og klargjør at forsett ikke bare krever en bevisst handling, men også bevissthet om at handlingen utgjør et pliktbrudd. Dette innebærer at banker ikke uten videre kan fraskrive seg ansvar i tilfeller der kunder blir lurt av svindlere, selv om kunden objektivt sett har brutt avtalevilkårene. Det anses at dommen setter en viktig premiss for hvordan lignende saker skal vurderes fremover, spesielt i en tid hvor svindelmetodene blir stadig mer sofistikerte. For banker innebærer dette en skjerping av ansvaret for å beskytte kunder mot svindel, mens forbrukere får et styrket vern i situasjoner der de blir ofre for svindel de ikke har oversikt over.

– Vil lette livssituasjonen for svindelofre

Forbrukerrådet hadde følgende uttalelser etter at dommen var et faktum:

– Dette vil lette livssituasjonen for svært mange svindelofre i Norge. Med denne dommen stadfester Høyesterett at banken ikke kan lempe ansvaret over på forbruker når de utsettes for kynisk og profesjonell svindel, uttalte daværende juridisk direktør i Forbrukerrådet, Tone Molvær Berset etter at dommen var avsagt. Saken omhandlet en kvinne i 70-årene som ble utsatt for såkalt Olga-svindel. Metoden går ut på at svindlere systematisk ringer kvinner med navn som er vanligere for eldre generasjoner av kvinner – som Olga, Kari og Gerd – for å svindle dem til å gi fra seg sikkerhetsopplysninger og bankID. Deretter tapper svindlerne kontoer for penger.

– I dette tilfellet utga svindlerne seg for å være ansatte i kvinnens bank. Hun har handlet i den tro at hun snakket med banken sin da hun ga fra seg sikkerhetsopplysninger, men endte altså opp med å bli frastjålet 140.000 kroner, sier Berset.

Som hovedregel er banken ansvarlig dersom en konto tømmes uten at kunden har gjort det selv. Banken har likevel mulighet til å plassere hele eller deler av ansvaret over på kunden dersom kunden har handlet kritikkverdig. I denne saken mente Sparebank 1 at kunden hadde opptrådt på en måte som gjorde at hun selv måtte dekke tapet. Det var verken kunden eller Forbrukerrådet enig i. Saken ble først behandlet i Finansklagenemnda, som kom frem til at Sparebank1 Østlandet skulle dekke tapet for kvinnen. Banken valgte å ikke følge nemndas avgjørelse, dermed gikk saken rettens vei.

– Etter en svært lang prosess som gikk helt til Høyesterett, er det nå avgjort at banken må dekke svindelofferets tap. Høyesterett påpeker at banken står i en situasjon hvor de lett kan dekke dette tapet, i motsetning til enkeltforbrukeren som her ville lidt et stort økonomisk tap, sa Berset. Forbrukerrådet, som er en del av SODI-prosjektet ved UiO, gikk inn som partshjelper i saken. Dommen sier tydelig at dersom en kunde får kontoen tømt av svindlere, må banken ta sin del av ansvaret.

– Vi har hele tiden ment at banken, ifølge loven, skal bære ansvaret for situasjoner som dette. Vi er derfor svært godt fornøyd med at Høyesterett nå stadfester dette, uttalte Berset. Hun fortalte videre at flere uheldige forbrukere har stått i samme situasjon som kvinnen, og at flere rettssaker var satt på vent til utfallet var klart.

– Nå må banken legge denne dommen til grunn når de behandler slike saker, og svindelofrene kan ikke holdes ansvarlige for den kriminelle handlingen de er utsatt for. Dette vil lette livssituasjonen for mange svindelutsatte nordmenn, sa Berset som også oppfordret bankene til å gå igjennom de Olga-sakene det måtte ha liggende, med denne høyesterettssaken i tankene.

Ny som tillitsvalgt

Tillitsvalgte i privat sektor

Målgruppe:	Tillitsvalgte i privat sektor
Fra:	Onsdag 12. februar 2025 kl. 10.30
Til:	Torsdag 13. februar 2025 kl. 14.00
Sted:	Clarion Collection Hotel Gabelshus, Oslo
Kursnummer:	259004
Påmeldingsfrist:	7. januar 2025

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til den kollektive arbeidsretten og tariffavtalesystemet. Det vil bli en generell del som er relevant for alle tillitsvalgte i forbundet, samt en mer spesiell del knyttet inn mot de ulike tariffområdene i privat sektor og lokale kollektive forhandlinger. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundets og Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Dersom du ikke ønsker overnatting eller middag må det noteres i påmeldingen.

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

Påmelding:
juristforbundet.no/tillitsvalgt
Spørsmål:
kurs@juristforbundet.no

Ansvar ved misbruk av BankID for å ta opp lån

Høyesterett har også avsagt en dom som avklarer ansvaret ved misbruk av BankID i forbindelse med avtaleinngåelse, med mulig store konsekvenser for finansinstitusjoner og privatpersoner. Også i denne dommen ble den som ble svindlet representert ved advokatene Amund Noss og Asle Bjelland.

 Tore Letvik

Den 22. oktober 2020 avsa Høyesterett en prinsipiell dom i en sak mellom Brabank ASA (tidligere Easybank ASA) og en privatperson, som i dommen kalles A, som ble offer for misbruk av sin BankID. Saken dreide seg om hvorvidt A kunne holdes ansvarlig for bankens tap etter at hans BankID ble benyttet til å ta opp et forbrukslån uten hans viten.

Bakgrunn for saken

I mars 2017 mottok Easybank ASA en elektronisk søknad om et forbrukslån på 100 995 kroner. Lånet ble innvilget og utbetalt samme dag, etter at det ble signert med As BankID, som var utstedt av DNB. Det viste seg senere at A's BankID var blitt misbrukt av B og C, et ektepar som hadde fått tilgang til kodebrikken og passordet uten As kjennskap.

Pengene ble overført til en konto i Sparebank 1 SR-Bank som sto i As

navn, men som ekteparet hadde opprettet. Midlene ble raskt ført videre til C's konto. Da misbruket ble oppdaget, krevde Easybank at A skulle dekke bankens tap, og saken ble etter flere runder brakt inn for Høyesterett.

Vurdering av aktsomhet

Høyesterett drøftet først ansvarsgrunnlaget, som er basert på alminnelige erstatningsrettslige prinsipper. Spørsmålet var om A hadde opptrådt uaktsomt ved å ikke sikre sin BankID godt nok, slik at misbruket kunne finne sted.

Høyesterett kom til at det ikke var tilstrekkelig bevis for at A hadde handlet uforsiktig i sin håndtering av passordet. Retten fant heller ikke at A hadde opptrådt uaktsomt ved å oppbevare kodebrikken i en ulåst skuff på sitt arbeidssted, selv om den var tilgjengelig for andre i en lengre periode.

Bankens ansvar og krav til aktsomhet

Høyesterett påpekte at BankID har et betydelig videre anvendelsesområde enn bare banktransaksjoner, og at finansinstitusjoner som benytter BankID som eneste grunnlag for avtaleinngåelse, har et ansvar for å sikre at avtalen faktisk inngås av riktig person. Retten mente at Easybank, som en profesjonell aktør, burde ha iverksatt ytterligere sikkerhetstiltak for å unngå misbruk, spesielt når det dreier seg om store pengebeløp.

I dommen peker Høyesterett på at bankene, som profesjonelle aktører, har flere muligheter til å sikre avtaleinngåelsen enn privatpersoner. Banken kunne ha

benyttet flere sikkerhetsmekanismer for å bekrefte at lånet ble tatt opp av riktig person, noe som kunne ha avverget misbruket.

Høyesterett frifant A og påla Brabank ASA å dekke både As og Forbrukerrådets sakskostnader. Forbrukerrådet var representert ved advokat Asle Bjelland. Dommen legger føringer for hvordan ansvar fordeles ved misbruk av BankID og tydeliggjør at banker må ha rutiner som sikrer at avtaler ikke inngås på feilaktig grunnlag. Det anses at dommen trekker opp en linje for hvordan tilsvarende saker skal behandles i fremtiden, blant annet ved at banker må være mer proaktive i sin tilnærming til sikkerhet rundt elektroniske signaturer for å beskytte seg selv og sine kunder mot misbruk.

Ny som tillitsvalgt

Kurs for tillitsvalgte i statlig sektor

Målgruppe: **Tillitsvalgte i statlig sektor**

Fra: **Onsdag 30. oktober 2024 kl. 10.30**

Til: **Fredag 1. november 2024 kl. 14.00**

Sted: **Hotel Norge by Scandic, Bergen**

Kursnummer: **2024608**

Påmeldingsfrist: **29. september 2024**

Dette kurset går også i Oslo 12. februar – 14. februar 2025

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i staten. Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene og vil gi deg verktøy for påvirkning og innflytelse.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til hovedavtalen og hovedtariffavtalen, sentrale avtaler for våre medlemmer i staten, samt for deg som deres tillitsvalgt. Vi gjennomgår avtalenes formål og intensjon, former for medbestemmelse, virkeområde, klargjør partsforholdet og partenes rettigheter og plikter, sentrale og lokale forhandlingsordninger, i tillegg til å gi en gjennomgang av lønnssystemet. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundet, Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Dersom du ikke ønsker overnatting eller middag må det noteres i påmeldingen.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest innen 16. oktober.

JURIST
FORBUNDET

– Svindel må bekjempes på systemnivå

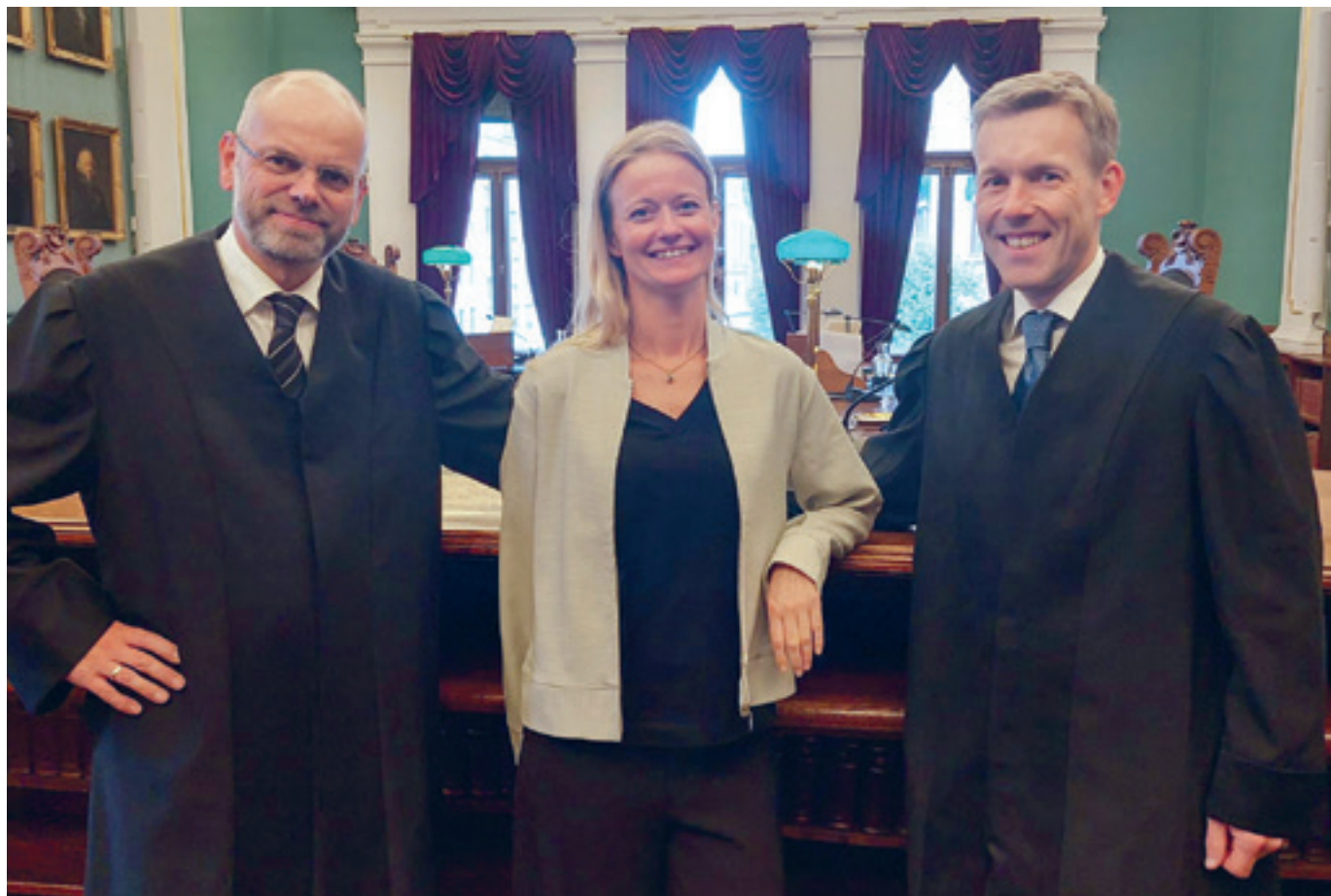
I de to prinsippsakene Kluge-advokatene Amund Noss og Petter Bjelland prosederte for Høyesterett som gjaldt ID-svindel stilte Forbrukerrådet som partshjelper for de som var svindlet. Forbrukerrådets advokat Ingrid Sande Kvålen er glad for at Høyesterett var tydelig i sin plassering av ansvaret hos bankene.

 Tore Letvik

Sande Kvålen har solid erfaring i slike saker, og svarer på Juristens spørsmål om problemstillinger innen temaet ID-svindel.

– På hvilken måte deltok Forbrukerrådet i disse sakene? Hvilken betydning mener du disse dommene har fått for den vanlige forbruker?

– Forbrukerrådet har en ordning som heter Advokatordningen, der vi bistår forbrukere i utvalgte prinsipielle rettsaker som kan få betydning for flere forbrukere. Begge disse

– Høyesterett har plassert ansvaret for svindelen hos bankene på en tydelig måte, sier forbrukerrådets advokat Ingrid Sande Kvålen, her mellom advokatene t.v. Asle Bjelland Amund Noss i Høyesterett. (Foto: Forbrukerrådet).

to sakene var et resultat av Advokatordningens arbeid.

Høyesterett har plassert ansvaret for svindelen hos bankene på en tydelig måte. For svindelutsatte forbrukere får dette betydning ved at ansvarsforholdet etter svindelen fastlegges mer riktig og forhåpentligvis også raskt etter at svindelen har skjedd.

– *Hvilken betydning mener du det har at store advokatfirmaer bidrar med å føre prinsipp saker som Olga-saken for domstolen etter «No cure, no pay»-prinsippet?*

– Jeg tenker det er et nyttig bidrag fordi det kan bidra til at «den svakes røst» blir hørt og kan føre til at rettsavklaringer skjer i deres favør. Dette kan igjen føre til mer riktig praksis

hos bankene. Hvis advokatfirmaene velger saker med omhu, kan de bidra til å gjøre en forskjell for de som ellers ikke ville blitt hørt. Samtidig vil jeg oppfordre advokatfirmaene til å også bistå i de sakene som er i gråsonen, da disse også trenger juridisk avklaring.

– *Hva mener du man bør kunne forvente at den enkelte forbruker/bankkunde gjør for å selv forebygge/unngå å bli svindlet?*

– Forbrukerrådet er opptatt av at svindel må bekjempes på systemnivå og at profesjonelle aktører som har en reell mulighet til å forbedre systemene skal ha økonomisk initiativ til å også gjøre dette. Det er likevel en kjensgjerning at noen vil la seg lure av de stadig mer sofistikerte

svindelmetodene som benyttes. Da gjenstår det å si at man må forsøke å ikke bli lurt, her har Økokrim gode tips til hva man bør være oppmerksom på.

– *Hva mener du man bør kunne forvente at bankene/finansinstitusjonene gjør for å forebygge at deres kunder (forbruker) blir svindlet?*

– Man bør kunne forvente at selskapene har systemer som identifiserer avvik, at de følger med og agerer på avvikende kundeaktivitet. I tilfeller der de mistenker svindel, er oppfølgingen av kunden ofte det avgjørende for om kunden velger å gjennomføre transaksjonen eller ikke. På dette punktet har nok bankene et forbedringspotensial.

Vil lære forbrukerne

– Vi må alle, som forbruker, kunde og borger forsøke å unngå å bli svindlet, for det er en stor påkjenning å bli utsatt for en del av de svindeltypene vi ser. Mange svindelofre har jo også blitt utsatt for stor psykisk – og nå ser vi også fysisk – påkjenning i forbindelse med svindelen.

 Tore Letvik

Dette sier forbrukerpolitisk direktør i Finans Norge, Gry Nergård, når Juristen ber om synspunkter fra bank- og finansnæringen på bekjempelse av ID-svindelbølgen.

– **Lanserte tipssidene svindel.no**

Nergård er jurist med tidligere erfaring fra blant annet Forbrukerombudet, både som nestleder og

som Forbrukerombud etter Bjørn Erik Thon. Hun begynte som direktør for forbrukerpolitiske saker i Finans Norge i 2016. Vi ba Nergård om synspunkter på de to omtalte prinsippavgjørelsene i Høyesterett, deriblant Olga-dommen.

– *Har du noen kommentar til dommene, og om hvordan næringen har fulgt opp dette i etterkant?*

– Medlemmene våre innretter seg selvfølgelig etter Høyesterett sine dommer.

– *Hva mener du man bør kunne forvente at den enkelte forbruker/bankkunde gjør for å selv forebygge/unngå å bli svindlet?*

– Vi må alle som forbruker/kunde/borger forsøke å unngå å bli svindlet, for det er en stor påkjen-

selvforsvar mot svindel

ning å bli utsatt for en del av de svindeltypene vi ser. Selv om man skulle få pengene tilbake fra banken, blir man usikker på hvilken informasjon svindlerne fremdeles har, og som de kan benytte til ny svindel. Mange svindelofre har jo også blitt utsatt for stor psykisk - og nå ser vi også fysisk - påkjenning i forbindelse med svindelen, svarer Nergård.

Hun fortsetter:

– For at vi skal kunne verne oss mot svindel, må vi vite litt om hvordan svindelen skjer så vi kan kjenne den igjen. Alle bankene i Norge gikk sammen og lanserte en informasjonskampanje i mai, som har gått på radio og tv, og som fortsatt ruller i sosiale medier: «No way - du lurar ikke meg». Vi lanserte også en side svindel.no. Siden og kampanjen viser nettopp noen typiske svindelsituasjoner, og gir tips om hvordan vi kan opptre for å unngå å bli svindlet. Vi ønsker å lære forbrukerne selvforsvar mot svindel.

– *Har Finans Norge iverksatt noen konkrete tiltak for å gjøre svindel av kunder i banker og finansinstitusjoner vanskeligere, eventuelt med noen eksempler?*

– Hele finansnæringen har jobbet og jobber sammen med konkrete tiltak mot den svindelen vi ser til enhver tid. For noen år siden lagde vi en bransjenorm med tiltak som bankene innførte for å redusere faren for lånesvindel med BankID. Det gikk blant annet ut på å innføre kontrolltiltak for å undersøke om det faktisk var BankID-innehaveren som forsøkte å ta opp lånet. Det har hjulpet en hel del. Senere utviklet svindelen seg over til betalingsoverføring, og da måtte vi finne andre tiltak. BankID har fått mange brukere over på app, noe som kan være sikrere fordi man etterhvert får informasjon

i appen om hva man er i ferd med å utføre. BankID bygger også er bedre antisvindelsystem for lettere å avsløre svindel hvor BankID benyttes. Bankene har transaksjonsovervåkningssystemer som kan oppdage mistenkelig aktivitet på kundenes konto, som dermed kan stanses. Bankene har også innført tiltak som beløpsgrenser, forsinkelser osv. - noe som kanskje gjør brukeropplevelsen i det daglige dårligere, men som er tryggere for kunden, skriver Nergård.

Hun forteller videre:

– Finans Norge har bygget et ekspertutvalg med deltakere fra bankene som overvåker trendene i svindelen og diskuterer og prioriterer nye tiltak fortløpende. Vi har også innledet nært samarbeid med Økokrim om forebygging. Ettersom svært mye svindel kommer via telefon i form av oppringing og sms, deltar vi også i en felles ekspertgruppe med teletilbydere og telemyndighetene for å påvirke disse til å stoppe enda mer av svindelen før den kommer til kunden. Vi jobber med myndighetene for å se på ytterligere tiltak som kan innføres i form av samarbeid mellom banker, tele, politi og andre myndigheter for bedre antisvindelarbeid. Her er det lovgivning og hensyn som dette samarbeidet må avveies opp mot. Blant annet.

– *Hvilket ansvar mener du at myndighetene for å bekjempe slik misbruk av BankID og identitet, og ivaretar myndighetene sitt ansvar på dette området?*

– Det er for det første myndighetene som har det grunnleggende ansvaret for at alle som bor i Norge har én sikker identitet. Pass, d-nummer eller annen identifisering. Den digitale IDen som bankene eller andre utsteder, må bygge på den

identiteten som personen har fått. Derfor er id-forvaltning et stort ansvar myndighetene har. Myndighetene får også nå ansvaret for at alle i Norge skal ha en eID (eIDAS, EU-regelverk). Det er fortsatt uklart hvordan de skal løse det, men vi anser det naturlig at de i alle fall snakker med BankID om mulige løsninger.

– *Digital utenforskap – ved at flere grupper – funksjonshemmede, innvandrere m.fl. ikke får tilgang til BankID. Engasjerer banknæringen/Finans Norge seg i å bidra til å løse problemene disse opplever ved å ikke ha adgang til viktige steder som f.eks. Altinn og helsenorge?*

– De første bankkundene fikk BankID i 2004. Den ble utviklet for å gjøre digital betaling og bank trygg å bruke. Senere har hele samfunnet bygget sin digitalisering rundt det faktum at «alle» har BankID. Det er fortsatt bankene som utsteder BankID, og ettersom denne da vil være knyttet til det kundeforholdet vi har til banken, må banken følge den strenge lovgivningen for anti hvitvask som gjelder for bankenes kundeforhold. Derfor kan ikke alle få BankID fra bankene. BankID har imidlertid foreslått at myndighetene kunne utstede en «bank-uavhengig BankID», som ikke er underlagt hvitvaskingsregelverket. Det har foreløpig ikke blitt noe av. Bankene har fokus på å levere banktjenester til alle - også de som ikke kan få BankID eller ikke er digitale av andre grunner. Det må være myndighetenes oppgave å sørge for at alle får tilgang til offentlige tjenester - også de som ikke er digitale.

– Juristene må ivareta de ikke-digitale når de skal skrive nytt lovverk

Malgorzata Agnieszka Cyndecka er førsteamanuensis ved juridisk fakultet på Universitetet i Bergen. Hun forsker blant annet på personvern og sitter for tiden i Postutvalget og Europa-rådets ekspertgruppe for KI og utdanningssektor.

Tuva Bønke Grønning

Selv om forskeren er mer bevandret i den digitale verden og dens utfordringer enn mange, var det først da hun ble medlem i Postutvalget at hun ble klar over hvor mange nordmenn som er ikke-digitale.

Digitaliseringsdirektoratet (Digdir) estimerer at om lag 20 prosent av den voksne befolkninga, tilsvarende 850 000 personer, er sårbare i møte med offentlige digitale tjenester.»

Dette gjelder også leveringspliktige posttjenester som brev, som er en måte staten kommuniserer med innbyggere på. Selv om man har introdusert Digipost og andre tjenester, kan de ikke brukes av alle og det av ulike grunner, forteller Cyndecka.

– Og det er litt skremmende, fordi man regner gjerne med at de aller fleste er eller skal bli digitale.

Det snakkes mye om at det skal være billigere og enklere å digitalisere ulike tjenester, men så gjelder faktisk ikke det alle, sier hun.

– Så det er utrolig viktig at jurister faktisk husker at det finnes en veldig stor gruppe som av ulike grunner er ikke-digitale når de for eksempel skal gjøre endringer i eksisterende lovverk eller være med å skrive nytt lovverk. Uansett om det gjelder Posten eller andre tjenester, så har vi jurister en viktig oppgave.

Cyndecka understreker at det også er og vil være en vanskelig oppgave å ivareta den ikke-digitale gruppen, ettersom det er personer som har ulike utfordringer. Hun trekker frem personer som av ulike grunner ikke har tilgang til BankID og de som har funksjonshemninger som gjør at de ikke kan bruke digitale tjenester.

– Konsekvensen kan være ganske alvorlig, særlig hvis den nødvendige informasjonen om dine rettigheter i praksis kun eksisterer digitalt. Da kan det være helt håpløst, sier hun, og fortsetter:

– Og det er ikke slik at alle har et nettverk hvor de kan få hjelp. Det skal ikke være sånn at man må trygle sine nærmeste om hjelp – det er statens oppgave å ivareta alle.

– Må bidra med forskning

Postutvalget, som Cyndecka sitter i, startet sitt arbeid i januar i år, og skal bruke et år på å lage en rapport som

skal «utgjøre et beslutningsgrunnlag for innretningen på fremtidens bærekraftige leveringsplikt.»

«Utvalgets rapport skal gi en beskrivelse av innholdet og det rettslige grunnlaget for dagens leveringsplikt, vurdere leveringspliktens innhold sett opp mot samfunnsutviklingen i Norge og erfaringer fra sammenlignbare land, samt undersøke hvordan fremtidens leveringsplikt bør organiseres på en samfunnsøkonomisk effektiv måte som samtidig ivaretar hensynet til sårbare grupper og geografiske forskjeller i kommersielt grunnlag for distribusjonsvirksomhet.»

Malgorzata Cyndecka påpeker at det er lignende utfordringer også andre steder enn med Posten.

– Det handler om NAV, Skatteetaten og mange andre tjenester. Mister man tilgang til slike tjenester, kan det være dramatisk for folk. De får rett og slett ikke benyttet seg av sine rettigheter.

– *Hva er juristenes rolle i dette?*

– Jurister jobber med så mye forskjellig – vi jobber i det private, i akademia, i det offentlige og i store bedrifter. Men det må vel være statens oppgave å sørge for at jurister er oppmerksomme på dette, sier hun.

Hun mener juristene i akademia har et ansvar for å bidra gjennom forskning.

– Det gjerne tverrfaglig forskning, fordi man kommer kanskje ikke over de ulike problemstillin-

gene uten å først få kunnskap fra andre felt.

Digitalisering og personvern

I årene som kommer vil ikke nødvendigvis gruppen ikke-digitale bli spesielt mindre, ettersom vi stadig blir eldre, tror Cyndecka.

– Det er jo flere som sliter med demens, for eksempel. Det er lett å forestille seg scenarier hvor man ser at de ikke klarer seg lenger.

– *Hva tror du vil bli utfordringene i årene som kommer? Vil det «gå seg til»?*

– Det er vanskelig å si, for hvis man bare satser på at alt skal digi-

taliseres, så kan det gå riktig galt. Og hvis man tenker på digitaliseringen, så oppstår det mange andre problemer med for eksempel personvern. En ting er å lære seg å bruke de tjenestene, men å også passe på eget personvern er ikke så enkelt.

– Og vi jurister må ivareta personvernet til de ikke-digitale.

Forskeren trekker også frem at kunstig intelligens gjør et stadig større inntog i folks liv.

– Så det blir også veldig viktig å få folk til å forstå hva KI kan gjøre og ikke kan gjøre, og hvorfor det til og

med kan være farlig. Det blir ikke en lett oppgave.

Selv om digitalisering blant annet kan spare offentlige ressurser, blir det en stor og vanskelig oppgave å samtidig ivareta alle innbyggere, og sørge for at alle skal ha tilgang til likeverdige tjenester, mener hun.

– Jurister som eventuelt skal endre på reguleringen av offentlige tjenester må få øyne opp for også de ikke-digitale. Det hjelper ikke å hå lovfestet rett til visse tjenester hvis man i praksis ikke har en mulighet til å benytte seg av denne retten.

Økning i svindel og henleggelseser

Forstår vi konsekvensene?

Av advokat Petter Dines Olsen,
HELP forsikring

At svindlerne er på fremmarsj, er gammelt nytt. Det samme er politiets oppfordringer om å politianmelde. Likevel henlegges anmeldelsene regelmessig, og de kriminelle satser på digital svindel fremfor narkotikatrafikk fordi det er lukrativt og lite risikofyllt. Forstår politiet konsekvensene av at de kriminelle får operere fritt?

Lukrativ svindelindustri og stadig nye svindelmetoder

Den kriminelle økonomien i Norge kan anslås til svimlende 108 milliarder kroner, ifølge rapporter fra Statistisk sentralbyrå, Økokrim og NTAES, som analyserer forskjellige aspekter av økonomisk kriminalitet, svart arbeid og hvitvasking. Økt internasjonalt samarbeid og strengere kontroll på tradisjonell narkotikakriminalitet, kombinert med at det er liten risiko for å bli tatt for digital kriminalitet, gjør det mer lukrativt for de kriminelle å tjene penger på svindel. Det er liten grunn til å tro at utviklingen vil stoppe. For eksempel forventer vi mer KI-drevet telefonsvindel enn vi har i dag.

Enn så lenge er det ikke nødvendig å bruke KI til annet enn å sende ut standardiserte phishing-henvelser fra eksempelvis «Posten», «Altinn» eller «Helt hjem». Og selv om vi nordmenn blir flinkere til å avdekke svindel, virker det effektivt å videreutvikle den sosiale manipu-

lasjonen som Høyesterett tok stilling til i Olga-dommen i HR-2022-1752-A.

En av konsekvensene er at svindelemetodene blir mer utspekulerte og sofistikerte. Den som ringer fra nummeret til politiet, Økokrim eller banken, og som har utfyllende informasjon om deg, kan manipulere deg i dagevis, før du til slutt overfører penger til en «sikker konto». Dette fremstår *enn så lenge* som mer innbringende enn å utvikle KI til å gjøre det samme. Slik kan de kriminelle operere risikofritt – de vet jo at anmeldelsene uansett henlegges.

En annen konsekvens er at det virker som om også mindre profesjonelle svindlere ser sitt snitt til å tjene lettjente penger på svindel. I vår og sommer har vi sett en oppblomstring av saker hvor svindlerne møter opp på døren til svindelelofene og utgir seg for å være politiet eller banken. Vi ser også svindelemetoder hvor svindlerne utgir seg for å være en du kjenner og manipulerer deg til å vippse penger til en tredjeperson. Dette er egentlig idiotiske måter å svindle noen på, all den tid disse svindlerne legger fra seg beviser som politiet kan etterforske. Likevel blir de sjelden tatt.

Styrket svindelvern allerede under press

Ved svindel er det naturligvis de kriminelle bak som egentlig skal være ansvarlige for det økonomiske tapet. Når dette ikke skjer, blir spørsmålet om det er svindeofferet eller banken som skal ta regningen. Finansavtaleloven, som trådte i kraft i 2023, innførte et forbedret svindevern. Vi ser imidlertid at når de

kriminelle får utnytte sin kriminelle kreativitet relativt fritt, så setter det rettighetene i loven under press.

Et eksempel er sakene om sikkerhetskontosvindel. En sak som ble behandlet i finansklagenemnda omhandlet en eldre dame som ble svindlet for flere hundre tusen kroner, etter å ha vært i kontakt med en person som utga seg for å være fra politiet. Nemnda konkluderte med at kvinnen ikke var ansvarlig for overføringene til det hun trodde var en «sikker» konto, opprettet av «banken». HELP erfarte likevel at kvinnens bank ikke aksepterte finansklagenemndas avgjørelse. Saken løste seg, og klienten fikk alle pengene tilbake, men vi ser fortsatt banker som ikke forholder seg til jussen finansklagenemnda mener er korrekt.

Bankene er i sin fulle rett til å være uenig med finansklagenemnda. Men hva skjer med dem som får avslag fra banken på feil grunnlag, som ikke makter å ta saken til finansklagenemnda og som ikke har råd til advokat? Her tror jeg det er alvorlige mørketall over mennesker som potensielt havner i økonomisk ruin.

Er tilliten i ferd med å smuldre opp?

Jeg har forståelse for at politiet, med begrensede ressurser, må foreta beinhard prioriterting. Jeg frykter imidlertid hvor vi er på vei når nær sagt ingen av mine klienter forventer hjelp av politiet etter at de har levert en politianmeldelse. Hvis dette fortsetter, er jeg redd for at svindlerne, det fraværende politiet og de krangete bankene vil føre til at tilliten til kriminalitetsbekjempelsen og betalingssystemene forsvinner.

Digitalisering og rettshjelp:

– Flere søkere uten digital kompetanse eller tilgang til digitale hjelpemidler

Juristforbundet ber om at det tas hensyn til digitalt utenforskap hvis søknader om rettshjelp digitaliseres.

 Ole-Martin Gangnes

Forslag til ny rettshjelpsforskrift og endringer i salærforskriften har vært ute på høring. Forslaget gjelder blant ny modell for økonomisk behovsprøving, som gjør at flere vil få tilgang på offentlig støttet rettshjelp. Men lovendringene og den nye forskriften kan ikke tre i kraft før en digital løsning for søknader, som er under utvikling, er på plass, skriver departementet.

Forslaget inneholder blant annet regler for innsending og behandling av søknader om fri rettshjelp. I dag er søknader og innvilgelser bare delvis digitaliserte. Departementet forventer at flere vil søke om rettshjelp når den nye modellen for økonomisk behovsprøving trer i kraft og legger opp til at søknadsprosessen digitaliseres.

Departementet skriver at det skal utvikles en felles søknadsportal/rettshjelpapplikasjon for søknader om fri rettshjelp, både på rettsråd- og sakførselsstadiet.

Foreslår unntak

Men det foreslås unntak for de tilfellene hvor søkeren ikke kan benytte seg av rettshjelpapplikasjonen og enda ikke har en advokat som kan bistå i søknadsprosessen. Departementet foreslår derfor at dersom det foreligger «særlige grunner», skal søknaden likevel kunne sendes utenfor den digitale løsningen.

«Departementet antar at det er flere tilfeller der det kan være aktuelt å bruke unntaksbestemmelsen. Det kan for eksempel være dersom søkeren ikke har tilgang til nettsiden på grunn av at søkeren ikke har elektronisk ID, eller at søkeren har en funksjonsnedsettelse som gjør at vedkommende ikke kan søke digitalt uten bistand», heter det i høringsnotatet.

Det foreslås også en automatisering av behandlingen av opplysninger om inntekt, formue og forsørgeransvar i forbindelse med beregningen av søkerens betalingsevne og egenandelsprosent – fordi det ikke er noe skjønn knyttet til disse vurderingene. Departementet skriver at den automatiserte behovsprøvingen «kun er ment som en beslutningsstøtte, og at den endelige avgjørelsen gjøres av organet som har saken til behandling».

– Må hensyntas i arbeidet

Juristforbundet skriver i sitt høringssvar at de støtter at formelen for fastsettelse av egenandel forskriftsfestes og at «det er viktig at det fremgår av forskriften hvordan egenandelen faktisk regnes ut, selv om selve formelen ikke er tilgjengelig og fullt ut forståelig for den enkelte søker.»

Men forbundet skriver også:

«Samtidig som det tilrettelegges for en digital løsning for vurdering av beregningsgrunnlaget, påpeker Juristforbundet at flere søkere ikke verken har digital kompetanse eller tilgang til digitale hjelpemidler. Dette må hensyntas i det videre arbeidet. I tillegg bør det være mulig å få overprøvd det digitale vedtaket av en saksbehandler. Dette fordi den enkeltes økonomiske forhold i offentlige registre ikke alltid vil være oppdaterte».

Når det gjelder forslaget om at alle søknader som hovedregel skal sendes inn gjennom én felles søkeportal, støtter forbundet dette, men påpeker likevel at det er en risiko for at søknader fortsatt kan sendes til feil etat og at søkerne grunnet manglende hjemmel for videreformidling av søknader mellom forvaltningen og domstolene innebærer at man må innhente samtykke fra søkeren for slik videreformidling.

ØKOKRIM

ØKOKRIM

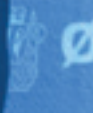
ØKOKRIM

ØKOKRIM

ØKOKRIM

ØKOKRIM

ØKOKRIM

ØKOKRIM

ØKOKRIM

RIM

Ny polititaktikk

Oppretter straffesaker mot telefonnumre og IP-adresser

– Du kan kanskje si at samfunnet, og den enkelte borger, ble overrumplet av tele- og it-svindlerne og at samfunnet nå i ferd med å våkne. Et omfattende samarbeid mellom både offentlige og private aktører er etablert og aktivt. Nye metoder tas i bruk for å stanse svindlerne, sier Økokrimsjef Pål K. Lønseth til Juristen.

 Tore Letvik

De som begår svindel over telefon og internett skjuler seg så godt at politiet nå ikke lenger nøyer seg med tradisjonelle etterforskningsmetoder for å få has på den massive kriminaliteten. Ny taktikk er igangsatt for å stanse bedrageriene. Også i saker med ukjente gjerningspersoner som politiet kanskje aldri finner, opprettes straffesaker - mot verktøyene og metodene de bruker.

– Vår erfaring er at uforholdsmessig store ressurser må til for å avdekke hvem personene bak er.

Når noen blir tatt, overtas ofte systemene av andre, og bedrageriene fortsetter. Vårt mål er derfor i økende grad å lære hvilke sikkerhetshull svindlerne utnytter, iblant annet i IT- og telefonsystemene, så sårbarhetene kan tettes. Da kan vi gjøre det vanskeligere for bedragerne å begå slik kriminalitet og forebygge på en langt mer effektiv måte, sier Lønseth.

Telefonnumre og IP-adresser

Økokrimsjefen har lang fartstid som både tidligere politijurist og statsadvokat og årelang erfaring i å bringe notoriske lovbrøyttere for retten. Han forteller at det nå en helt annerledes form for straffeforfølgning Økokrim har igangsatt. Det er ikke lenger uvanlig at politiet og Økokrims påtalejurister bringer bedragerisaker inn for domstolene uten å ha noen siktede personer.

– Vi oppretter saker og sikter for eksempel et telefonnummer, eller en IP-adresse som blir brukt til å svindle folk. I domstolene ber vi om, og får, hele spekteret av tvangsmidler i disse sakene, som ransaking og beslag, hvor hovedformålet altså er å lære hvordan personene går frem for å svindle, slik at vi kan få tettet de sårbarhetene de utnytter. Etterforskningen i disse sakene er ikke primært å få tatt per-

sonen eller personene som står bak, sier Lønseth.

«Et samfunnsproblem»

Mye har skjedd etter at Økokrim sommeren 2023 gikk ut med en egen informasjonskampanje med tittelen: «Bedrageri – et samfunnsproblem». I en informasjonsbrosjyre og forslag til tiltak skrev Økokrimsjefen blant annet følgende:

«Arbeidet med forebygging må styrkes. Det er viktig å utvikle robusthet og motstandskraft i samfunnets digitale infrastruktur, virksomheter og befolkningen for øvrig for å beskytte befolkningen mot bedrageri. Bedrageri kan bekjempes ved å tette sårbarheter i eksisterende infrastruktur. Flere bedragerer utnytter svakheter i telenettet, benytter offentlig tilgjengelig informasjon, raske grensekryssende pengeoverføringer og annen teknologi. Det er mulig å stoppe spoofede (*spoofing er en teknikk som gjør at svindlere kan utgi seg for å kontakte deg fra et norsk nummer eller trygg IP-adresse, red. ann.*) telefonsamtaler og mistenkelige transaksjoner, ta ned falske internettsider og forsinke offentliggjøring av informasjon. Det er også viktig at befolkningen gis kunnskap og verktøy til å beskytte seg selv mot bedragerer, for eksempel gjennom utdanning, kommunikasjon og veiledning».

Omfattende svindel

Lønseth forteller om stor aktivitet i bekjempelsen av bedragerier, og Økokrim har over tid hatt flere saker som også knytter seg til ulike former for bedragerier av eldre.

– Dette har vært særdeles kyniske kriminelle som ser ut til å gå målrettet etter eldre for å utnytte deres svakheter både på grunn av alder, men også fordi de ofte også er de mest sårbare som følge av at de har begrenset kunnskap om moderne IT-teknologi, og en tillit til banker og institusjoner. Dette er en tillit de kriminelle utnytter, sier Økokrimsjefen.

Den negative utviklingen i antall

bedragerier med digital modus av ulike typer gjorde at politiet for noen år tilbake besluttet å ha en større satsning i politi-Norge på bekjempelse av denne typen kriminalitet.

– Også digitale bedragerier anmeldes i hvert enkelt av landets 12 ulike politidistrikter, og det har tradisjonelt gjort at man har slitt med å se de anmeldelsene i sammenheng. Men dette har endret seg. Gjennom den jobben vi gjør i dag, så ses alle disse bedrageriene i sammenheng, i et felles system. Og gjennom å analysere bedrageriene i fellesskap, så finner vi ut hvem som står bak, sier Lønseth til Juristen.

Samarbeidet går også langt utover landegrensene. I en av sakene som Økokrim etterforsket i 2023 ble det begått målrettede phishing-bedragerier mot minst 400 personer bosatt i Norge, men politiet mener det ble gjort forsøk på phishing-bedragerier mot langt flere, trolig i tusentall.

– Etterforskningen var omfattende og komplisert fordi det var fornærmede i mange ulike politidistrikt, og fordi gjerningspersonene hadde høy grad av operasjonell sikkerhet både i utførelsen av bedrageriene og i uttak av utbyttet. Blant annet ble utbyttet tatt ut i kryptovaluta, og det var utstrakt bruk av falske identiteter.

Dette skriver Lønseth i Økokrims årsrapport for 2023. Phishing er en betegnelse på digital snoking eller «fisking» etter sensitiv informasjon, som passord eller kredittkortnummer.

Etter hvert ble det klart at gjerningspersonene bak bedrageriene befant seg i Romania. Via den nordiske spesialutsendingen for politisaker ble det opprettet et samarbeid med cyberkriminaliteten i det nasjonale politiet i Romania og rumensk påtalemyndighet for organisert kriminalitet og terrorisme. Det ble sendt flere rettsanmodninger til Romania for å få utført etterforskingsskritt der. Etterforskingsskrittene medførte at tre rumenske borgere ble identifisert.

Økokrim anmodet rumenske myndigheter om bistand til pågrepelser og ransaking i Romania.

40 rumenske politifolk deltok i aksjonen der det ble pågrepet tre rumenske menn og ransaket på tre adresser. Representanter fra Økokrim var til stede som observatører under aksjonen. Det ble tatt beslag i elektroniske enheter, kontanter og utbytte fra bedrageriene. Beslaget ble overført til norske myndigheter i etterkant av aksjonen. To av de pågrepne ble utlevert til Norge etter

den nordiskeuropeiske parallellavtalen. Den ene ble overlevert til norske myndigheter allerede fire dager etter gripelsen.

– Det hadde ikke vært mulig å utføre etterforskningen uten samarbeidet med rumenske myndigheter. Den direkte kontakten mellom Økokrim og etterforskere og påtale i Romania var av stor betydning for å oppnå et kvalitativt godt resultat i en etterforskning der gjerningspersonene befant seg utenfor Norges grenser, skriver Lønseth i årsrapporten.

Rettssaken mot de to rumenerne som ble utlevert til Norge har pågått i Oslo tingrett.

Egen bedragerienhet etablert

Økokrim har en egen forebyggende enhet som i fjor iverksatte 28 forebyggende tiltak. Av disse er 14 knyttet opp til bedrageri, de øvrige til hvitvasking, naturmangfold, fiskerikriminalitet og dyrevelferd. En stor del av tiltakene er iverksatt på bakgrunn av kunnskapsgrunnlag produsert av etterretningsenheten

ved Økokrim, i tillegg til innspill fra næringslivet.

I fjor mottok Økokrim 3323 tips gjennom politiets tipsportal, en økning på over 800 fra året før. En stor del av disse tipsene er også knyttet til bedragerier.

Som en følge av bedrageribølgen som skyller inn over Norge har regjeringen bevilget øremerkede midler til opprettelse av en bedragerienhet ved Økokrim. Enheten, som etableres på Gjøvik, og som, etter planen, skal være fullt operativ denne høsten.

– Dette gjør at vi styrker kampen mot denne kriminaliteten betydelig. Hovedmandatet til bedragerienheten er å drive forebygging, blant annet ved å lukke digitale sårbarheter som kriminelle utnytter for å svindle andre. Det er vi godt i gang med allerede, sier Lønseth.

Han peker også på et stort arbeid som er blitt gjort hos tele- og data-selskapene.

– Som for eksempel det Telia har gjort. De har lukket masse sårbarheter. Disse sårbarhetene lukket Telenor også for en tid tilbake. Dette gjør de, selvfølgelig for å beskytte kundene sine, men også fordi vi har et tett samarbeid med Nkom som har vært en sterk bidragsyter til å få teleoperatørene til å lukke disse sårbarhetene, sier Lønseth.

Nær milliard i tap

Tall fra Finanstilsynet viser at enkeltpersoner og selskaper hadde et tap på 928 millioner kroner i fjor som følge av digital svindel. Til sammenligning var tallet 614 millioner kroner året før. Dette skriver Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) på sine nettsider.

Felles for mange av svindelforsøkene er bruken av elektronisk kommunikasjon.

Nkom gjennomførte en spørreundersøkelse i 2023 som understreket alvoret. En av fire svarte at de har vært utsatt for digital svindel eller id-tyveri. I januar i år gikk kommunikasjonsmyndigheten ut

med en oppfordring til teleselskaperne.

Johannes Vallesverd er seniorrådgiver i Nkom og leder av nasjonal ekspertgruppe mot digital svindel. På Nkoms hjemmeside understreket Vallesverd alvoret i at så mange personer rammes, og at det var nødvendig med flere tiltak. Nkom sendte i januar i år ut brev til teleselskaperne.

– Vi må øke «grensekontrollen» med samtaler med manipulererte nummer som kommer fra utlandet. Derfor ber vi nå Telenor, Telia og Ice om å intensivere arbeidet og å etablere felles løsninger som begrenser muligheten for at norske mobilnummer kan bli utnyttet i spoofing. Nkom har sammen med flere vært en pådriver for arbeidet med digital antisvindel, og i fjor stoppet de største norske mobilnettteierne over 100 millioner forsøk på svindel, sa Vallesverd på Nkoms nettside.

Han sa at det jobbes godt i bransjen, men etterlyste flere tiltak.

– Mye av den digitale svindelen skjer over tradisjonelle kanaler som tale og SMS og det er her vi har hovedfokus nå, men vi forventer et enda sterkere innslag av svindel ved bruk av kunstig intelligens. De kriminelle er kreative i sine svindelmetoder, og vi som myndighet og bransje må samarbeide godt for å stå imot denne formen for organisert kriminalitet, sa Vallesverd.

En million svindelanrop stoppet

Etter at Økokrim slo alarm sommeren 2023 ble det igangsatt et omfattende samarbeid samme høst. Nkom og Økokrim etablerte en nasjonal ekspertgruppe mot digital svindel. Gruppen består av eksperter fra ulike myndigheter og bransje, som bank, tele- og internett, og sikkerhet og ledes av Nkom.

Et av tiltakene som har blitt iverksatt er forbedringer i systemene som oppdager og stopper «spoofede» anrop fra utlandet med norske mobilnummer. Den 28. mai i år inviterte Nkom digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung til sine loka-

Digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung. (Foto: Trond A. Isaksen)

ler for å snakke om digital sikkerhet og kunne da informere om utviklingen, blant annet etter at ekspertgruppen ble etablert høsten 2023:

– Siden da har ekspertgruppen utvekslet erfaringer og funnet konkrete grep på tvers av bransjene. Det har gitt resultater, og i forrige måned (mai måned, red.anm.) ble 10 millioner svindelanrop fra utlandet avslørt. Mye av dette ble stanset fordi mobilnett-operatørene nå bruker flere av de samme anti-spam-metodene, og utveksler erfaringer, kunne Nkom berette.

Internasjonalt samarbeid

Under sitt besøk sa Karianne Tung sier at det er viktig at folk har tillit til digitale tjenester.

– Vi skal bygge Norge på nytt med digitalisering og da er vi avhengige av at folk har tillit til digitale tjenester, sa hun.

Samarbeidet mellom næringsliv og myndigheter i Norge har vekket internasjonal oppmerksomhet, og norske myndigheter skal nå lede en global ekspertgruppe hvor 21 land deltar. Hensikten er å avdekke sårbarheter og foreslå tiltak for å redusere svindeltrafikk over landegrensene.

Det globale arbeidet mot svindel har fått navnet GIRAF (Global Informal Regulatory Antifraud Forum) og så langt deltar Norge, Belgia, Bulgaria, Kroatia, Kypros, Danmark, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Latvia, Luxemburg, Nederland, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Sverige, Sveits, Tyrkia og Storbritannia. Deltakelse er under vurdering av amerikanske, kanadiske og brasilianske ekomyndigheter.

Sprer seg

– Anti-svindelarbeidet må skje på tvers av landegrensene når mange digitale tjenester er koblet mot verden. Det er forskjell på hvor langt de ulike landene har kommet i sitt anti-svindelarbeid. Gjennom det internasjonale arbeidet vil vi nå få større oversikt over hele verdikjeden og bidra til at aktørene på sikt vil kunne sperre samtaler og SMS nærmere opprinnelseslandet, sier fungerende direktør i Nkom, John-Eivind Velure til Nkom.no

Den digitale svindelen skjer både på nett og på mobil. I følge Nkom har tiltakene som er gjennomført gitt resultater, og gjør at de kriminelle nettverkene ser etter andre måter å svindle oss på.

– Det at så mange samtaler stoppes forteller oss at Norge er i ferd med å etablere effektive digitale skjold mot «spoofing» av norske telefonnummer. På samme tid vitner tallene om at svindeltrykket mot Norge er enormt høyt. Vi ser at svindelen også flytter seg noe fra tale og SMS til tjenester på internett, som for eksempel via Snapchat, WhatsApp og Messenger. Typiske sosiale medier mange av oss bruker, sier Velure.

Foto: iStock.com/zusek

Ny som tillitsvalgt

Kurs for tillitsvalgte i kommunal sektor

Målgruppe: **Tillitsvalgte i kommunal sektor (ikke Oslo kommune)**

Fra: **Onsdag 30. oktober 2024 kl. 10.30**
Til: **Torsdag 31. oktober 2024 kl. 14.00**
Sted: **Hotel Norge by Scandic**

Kursnummer: **2024708**
Påmeldingsfrist: **29. september 2024**

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i kommunal sektor (unntatt Oslo kommune). Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene og vil gi deg verktøy for påvirkning og innflytelse.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til hovedavtalen og hovedtariffavtalen, sentrale avtaler for våre medlemmer i kommunal sektor, samt for deg som deres tillitsvalgt. Vi gjennomgår avtalenes formål og intensjon, former for medbestemmelse, virkeområde, klargjør partsforholdet og partenes rettigheter og plikter, sentrale og lokale forhandlingsordninger, i tillegg til å gi en gjennomgang av lønssystemet. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundet, Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Dersom du ikke ønsker overnatting eller middag må det noteres i påmeldingen.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest innen 16. oktober.

JURIST
FORBUNDET

Meninger | Fag | Debatt

Her finner du både de juridiske fagartiklene og meningsyttringer / debatt om jus, politikk og samfunn. Juristen oppfordrer alle lesere til å delta. Enten du ønsker å dele en fagartikkel med andre eller du har en mening å ytre. Både små og store temaer er interessante. Send gjerne med et foto av deg selv. Juristen tar forbehold om at svært lange innlegg må forkortes. omg@juristen.no

Naturvern

Nedbygging av norsk natur ute av kontroll

■ Av Sverre Bromander og Benedicte Gram-Knutsen, president og visepresident i Juristforbundet

Hvem passer egentlig på den norske naturen? Naturområder på fjellet og stranden, i skogen og langs vassdrag, bygges ned med lokalpolitikeres velvilje. Selv om dispensasjoner fra loven egentlig bare skal være et unntak. Nå må juristene få komme til orde. Det er vi som vet hva lovgiver egentlig har ment.

Store fjellområder med tidligere urørt natur er blitt til hyttelandsbyer. Myrområder bygges ned og dreneres. Kulturlandskapet forvandles til næringsparker og flerfelts motorveier. Strandsone blir stadig mer utilgjengelig etter utbygging av boliger, nøst og kaianlegg, hytter og næringsbygg. Bit for bit forsvinner naturen.

Opp til lokalpolitikere

All natur ligger i en kommune, og forvaltningen av våre felles naturom-

råder og strandsone er i stor grad opp til lokalpolitikere i den enkelt kommune. I dag er vi vitne til en dramatisk nedbygging av naturarealer og privatisering av strandsonen. En gjennomgang av kommunepolitikernes vedtak avdekker at det eksisterer storstilte planer som åpner for nedbygging av myr, skog og jordbruksområder.

Lokalpolitikere stilles overfor vanskelige valg; interessekonfliktene er mange. Mektige entreprenører, res-

surssterke utbyggere, arbeidsplasser og et levende lokalsamfunn skal ivaretas. Dersom ikke planene godkjennes i den aktuelle kommunen, kan nabokommunen snappe muligheten og stå med åpne armer. Bit for bit forsvinner naturen, og det er ingen som sitter med oversikt og ansvar på tvers av kommunegrensene.

Skremmende svakt rettsvern

Faktum er at naturens rettsvern i Norge er skremmende svakt. Dette

Foto: Colourbox.com

til tross for at vi har en rekke lover som regulerer og verner naturen. Ikke bare for naturens egen del, men også for å ivareta kommende generasjoners rett til natur etter Grunnlovens § 112 – et fyrtårn for det «grønne skiftet». Her heter det at: «Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares».

Hverken innbyggere eller lokalpolitikere har blanko fullmakt i forvaltning, nedbygging og bruk av natur, slik man ofte skulle tro.

Stortinget har vedtatt en rekke lover både for vern av arter og mot nedbygging av natur og strandsone. I tillegg har Norge forpliktet seg internasjonalt gjennom Naturavtalen. I 2022 ble verdens land enige om et globalt rammeverk for å bevare natur. Denne avtalen er viktig for å stanse tapet av natur globalt. Minst 30 prosent av alle land- og havområder skal

bevares og beskyttes mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet.

Juristene med sentral rolle

Juristforbundet har engasjert seg i dette spørsmålet fordi vi mener at jurister har en sentral rolle i det «grønne skiftet». Vi skal tolke lovverket i pakt med lovgivers intensjon og sørge for at lov og forskrift følges ute i forvaltningen. Det er liten hjelp i et godt lovverk som skal beskytte arts- mangfold og areal, hvis det ikke følges.

Jurister som jobber innenfor «plan og bygg», enten det er ute i en kommune eller hos statsforvalteren, har en utfordrende arbeidshverdag. Det er demotiverende og vanskelig å være lovens vokter, når lokalpolitikkerne tror at «sunn fornuft» og fritt skjønn trumfer loven.

Juristforbundet har et samfunnsansvar. Dersom vi skal lykkes med det «grønne skiftet», må også juristene på banen.

Til tross for loven

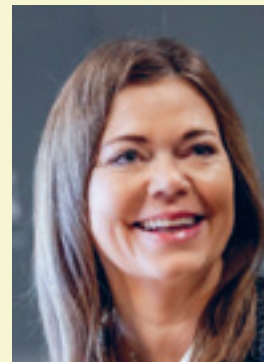
Forskning viser at det er sammenheng mellom arealbruk, naturmangfold, økosystem og klima, og at intakt natur er det beste tiltaket for klimaet. Vi har mange gode lover som skal ivareta naturen, og Juristforbundets og juristenes rolle er å gi klar og tydelig beskjed når loven ikke følges. Av denne grunn inviterte Juristforbundet sammen med Naturviterne til paneldebatt om naturforvaltning som gikk for fullt hus under Arendalsuka.

Naturen har i dag for dårlig rettsvern, og det finnes ikke et overordnet organ som passer på naturen. Konsekvensen er nedbygging i stor stil. NRK har påvist 44 000 inngrep i norsk natur de siste fem årene, til tross for at lovgiver forsøker å bremse utviklingen gjennom lovgivningen.

Lovgivning

Advokater for samtykkelov

■ Av Kristin Fagerheim Hammervik, Silje Christine Hellesen, Kjersti Cecilie Jensen og Elisabeth Rød

Det er på høy tid at Norge innfører såkalt samtykkelov – nærmere bestemt innfører en hjemmel i straffeloven som kriminaliserer seksuell omgang uten samtykke og - definerer dette som voldtekt, skriver advokatene Kristin Fagerheim Hammervik, Silje Christine Hellesen, Kjersti Cecilie Jensen og Elisabeth Rød.

Dagens voldtektsbestemmelse er ikke fullstendig og ikke i overensstemmelse med folks rettsoppfatning. Som Advokatforeningens bistandsadvokatutvalg har påpekt, skjer det i dag handlinger i Norge som er så klanderverdige at de bør straffes som voldtekt - og som i henhold til internasjonale standarder er definert som voldtekt - men som ikke kan straffes som voldtekt etter gjeldende norsk rett.

Straffeloven skiller mellom seksuell handling og seksuell omgang. Seksuell handling (eksempelvis berøring av bryst) uten samtykke er straffbart i henhold til straffeloven § 297, men straffeloven mangler en egen bestemmelse som kriminaliserer et mer alvorlig forhold som seksuell omgang (samleielignende forhold) uten samtykke. Dette er et paradoks, og fremstår som et hull i lovgivningen.

Ytterligere paradoksalt er det at seksuell omgang uten samtykke i dag - etter det som fremstår å ha vært en kursjustering hos politi og påtale de siste årene - faktisk belegges med straff etter straffeloven § 297, som i utgangspunktet rammer et langt mindre alvorlig forhold, nettopp fordi dagens straffelov ikke har en egen bestemmelse som kriminaliserer seksuell omgang uten samtykke.

Straffbar voldtekt forutsetter at vedkommende har skaffet seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd eller har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg

handlingen jf. straffeloven § 291. Etter dagens voldtektsbestemmelse er det ikke tilstrekkelig for domfellelse at fornærmede ikke har samtykket, vridd seg unna, grått eller sagt stopp. Dette er i strid med folks rettsoppfatning. Vårt inntrykk er at folk flest tror at ufrivillig seksuell omgang er voldtekt, men det er det ikke.

FNs kvinnekomite, FN's torturkomite, FN's barnerettskomite, FN's menneskerettighetskomite med flere har kritisert Norge og sagt at landets voldtektsbestemmelse må endres slik at mangel på samtykke blir det definerende elementet.

I 2017 ratifiserte Norge Europarådets konvensjon om forebygging og motarbeiding av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, den såkalte Istanbul-konvensjonen. Etter Istanbul-konvensjonen art. 36 om seksuell vold, inkludert voldtekt kommer det frem i første ledd bokstav a, at partene ved lovgivning eller på annen måte er forpliktet til å sikre kriminalisering av seksuell omgang uten samtykke.

For å overvåke de enkelte landenes implementering av konvensjonen, har Europarådet opprettet et uavhengig overvåkningsorgan GREVIO. I november 2022 i fjor fastslo Europarådet overvåkningsorgan for vold mot kvinner at Norge bryter Istanbul-konvensjonen.

Beskjeden Norge fikk var klar:

«GREVIO urges the Norwegian authorities to amend the criminal legislation on sexual violence and rape to ensure that provisions are firmly rooted in lack of freely given consent as required by Article 36, paragraph 1, of the Istanbul Convention».

Seksuallovbrudd, inkludert voldtekt, skal ha manglende samtykke som straffebudets sentrale og definerende element. Dette har organisasjoner som Amnesty og JURK ropt høyt om dette i mange år – i stor grad til døve ører.

Men i mars 2021 fikk det såkalte Straffelovrådet i oppdrag å gjennomgå kapittelet om seksuallovbrudd og «vurdere alternativer til dagens regulering av voldtekt». Etter stortingsvalget i 2021 ble mandatet utvidet gjennom dagens regjering som i Hurdalsplattformen fastslo at den vil legge frem et forslag til endring i straffeloven der lovens ordlyd «speiler at seksuell omgang uten samtykke er forbudt og definert som voldtekt».

Den 19. desember 2022 kom Straffelovrådet med sitt forslag til hvordan Norges samtykkebaserte voldtektslovgivning skal se ut. Det er foreslått å innta i straffeloven at det er «forbudt å ha seksuell omgang med noen som ikke vil det, og gir uttrykk for dette gjennom ord eller handling» (det såkalte nei er nei-forslaget).

Det er et steg i riktig retning at vernet om seksuell selvbestemmelse foreslås styrket, men forslaget går etter vår mening ikke langt nok.

Straffelovrådets primære forslag er uheldig og ikke godt nok fordi fornærmede pålegges en aktivitetsplikt for at det strafferettslige vernet skal inntre, og går ikke langt nok i å beskytte borgernes rett til å bestemme over egen kropp. Det foreslåtte straffebud vil eksempelvis ikke kriminalisere tilfeller hvor fornærmede velger å forholde seg passivt til at noen gjennomfører seksuell omgang med vedkommende. Som likestillings- og diskrimineringsombudet understreker i sitt høringsvar er det uheldig at det foreslåtte straffebudet ikke kriminaliserer dette typetilfellet, og at det er ulike grunner til at en person forholder seg passiv i seksuelle sammenhenger, hvor frykt, redsel eller opplevelse av manglende handlingsalternativer kan være aktuelle grunner. Frys-reaksjoner hos personer med traumehistorikk er for eksempel et veldokumentert fenomen fra forskning og klinisk praksis. Det må være den initiativtakende part sitt ansvar å sikre at den andre part samtykker og ønsker seksuell omgang for dette innledes. Det er ikke tilstrekkelig for å verne om en person sin seksuelle selvbestemmelse og integritet å pålegge offeret å avverge en voldtekt i ord eller handling.

Straffelovrådets alternative forslag til utforming med et straffalternativ som rammer den som «har seksuell omgang med noen som ikke i ord eller handling gir uttrykk for å ville det» (ja er ja – alternativet) vil derfor være det klart beste alternativet av de to forslagene som er lagt frem fra Straffelovrådet.

Når det er sagt, kan vi ikke se hva som er kontroversielt eller vanskelig med å utarbeide en bestemmelse som klart og tydelig definerer voldtekt som seksuell omgang uten samtykke. Samtykkebegrepet er allerede godt innarbeidet i norsk straffelov og rettsvesen, blant annet gjennom den nevnte bestemmelsen som kriminaliserer seksuell handling uten samtykke.

Straffelovrådet foreslår imidlertid nå også endre denne bestemmelsen til «å straffe den som berører noen på en seksuelt krenkende måte». Dersom Norge fjerner bestemmelsen som kriminaliserer seksuell handling uten samtykke og på samme tid ikke innfører en samtykkebasert voldtektsbestemmelse er det vår bekymring at en stor gruppe sårbare mennesker står uten reelt rettsvern og at Norge som rettsstat ikke etterlever sine internasjonale forpliktelser etter Istanbul-konvensjonen.

En samtykkelov fører selvsagt ikke til at seksuell omgang krever en skriftlig kontrakt eller digital samtykkeapp, som enkelte har fremholdt. Denne type kommentarer er med på å undergrave alvoret i saken. Straffeloven har allerede bestemmelser som stiller opp samtykkekrav, for eksempel i bestemmelsene som kriminaliserer seksuell handling uten samtykke og seksuelt krenkende atferd uten samtykke. Etter norsk lov kreves ikke et uttrykkelig samtykke. Konkludent atferd er tilstrekkelig. Frivillighet kan komme til uttrykk ved ord eller handling som for eksempel blick og berøring.

Bevisbildet er krevende i voldtektsaker. Bevisbildet vil også være krevende med en fremtidig samtykkelov. Det at klanderverdige forhold kan være vanskelig å bevise kan imidlertid ikke være et argument mot kriminalisering.

En samtykkelov skal naturligvis ikke gå på bekostning av borgernes rettssikkerhet. Kriminalisering av ikke-samtykkende seksuell omgang vil ikke påvirke uskyldspresumsjonen, bevisbyrden eller det strenge beviskravet som er i straffesaker. Det vil fortsatt være påtalemyndigheten som har bevisbyrden, enhver er fortsatt uskyldig til det motsatte er bevist og enhver rimelig tvil skal fortsatt komme den tiltalte til gode.

Forskjellen ved lovendring, er at spørsmålet om det forelå samtykke blir en del av bevisvurderingen. Spørsmålet for retten vil bli: Kan det utover enhver rimelig tvil bevises at tiltalte gjennomførte seksuell omgang med noen som ikke hadde samtykket, og har hen utvist nødvendig subjektiv skyld? Hvis fravær av samtykke og subjektiv skyld ikke kan bevises utover enhver rimelig tvil kan vedkommende ikke dømmes for voldtekt ved fremtidig samtykkelov.

I første omgang handler denne saken om at vi må ha et regelverk som er i overensstemmelser med internasjo-

nale forpliktelser og som sørger for gode holdninger i samfunnet. Norge er gjennom Istanbul-konvensjonen forpliktet til å sikre kriminalisering av seksuell omgang uten samtykke. Etter at Europarådet vedtok Istanbul-konvensjonen i 2011 har land etter land endret sin voldtekt-slovgivning i overensstemmelse med internasjonale forpliktelser.

Sverige, Danmark, Island og Finland har nå alle innført samtykkelov. Landene har valgt ulik utforming, men felles for disse landene er at de alle tar utgangspunkt i at det definerende elementet i hva en voldtekt

er, er at offeret ikke aktivt har gitt uttrykk for frivillighet eller samtykke til den seksuelle omgang – altså en ja-er-ja-bestemmelse. Det er ingen grunn til at staten Norge skal tilby sine borgere et svakere rettsvern og beskyttelse enn våre naboland.

Nå er det på høy tid at politikerne tar ansvar for å følge opp anbefalinger fra Europarådets overvåkningskomite og FN og sørger for at vi får en lov som er i overensstemmelse med internasjonale forpliktelser og som i tilstrekkelig grad beskytter borgernes rett til å bestemme over egen kropp.

Knut Farner 1924–2024

Juristforbundets første generalsekretær Knut Farner gikk bort 7. juli, 100 år gammel.

Knut Farner ble født 29. mars 1924 og var Juristforbundets generalsekretær i forbundets første 20 år. Da Farner fratrådte i 1988 ble det laget et lite festskrift av Juristforbundet, og her blir det understreket hvor sentral Farner var ved forbundets etablering og oppbygging.

Ved stiftelsen av forbundet i 1966 ble Farner valgt som varammann til det første styret og vel ett år senere ble han ansatt i en nyopprettet stilling som generalsekretær. Foruten Farner, bestod sekretariatet i Juristforbundet den gang av en sekretær i en halvdagsstilling. Farner kom inn med erfaring fra lønnsforhandlinger og organisasjonsarbeid, både fra arbeidsgiversiden (Norske Kommuners Sentralforbund) og

arbeidstakersiden (Norske Sivilingeniørers Forening) samt praksis i personaladministrasjon i Rikstryg-

deverket. «Meget av æren for det byggverk som nå står ferdig må tilskrives ham», skrev daværende formann i forbundet, Finn Barkenæs, da Farner gikk av.

Da Juristen intervjuet den første generalsekretæren for noen år siden – i Sverige, der han not pensjonisttilværelsen sammen med sin Kari – fortalte han om mye arbeid og stor dugnadsånd i den første tiden i Juristforbundet. Det gjaldt også i arbeidet med å få etablert et eget medlemsblad for forbundets medlemmer – bladet du leser nå. «Norges Juristforbund takker Knut Farner for det arbeid han har nedlagt», skrev forbundet ved hans fratrede og han ble også beskrevet som en nestor i akademikerfellesskapet. I sommer gikk Knut Farner bort i en alder av 100 år.

*Ole-Martin Gangnes
redaktør Juristen*

Omstillinger i kommunal sektor

Kurs for tillitsvalgte i kommunal sektor

Målgruppe: **Tillitsvalgte i kommunal sektor (inkl. Oslo kommune)**

Dato: **Tirsdag 28. januar 2025 kl 10.00 – 16.00**

Sted: **JUS Lab, Kristian Augustsgate 7B, Oslo**

Kursnummer: **2025706**

Påmeldingsfrist: **5. desember 2024**

Offentlig sektor er i utvikling. Mange av våre medlemmer og tillitsvalgte blir omfattet av interne endringer i egen virksomhet, eller endringsprosesser som gjelder større deler av forvaltningen. Det kommer nye politiske krav om effektivitet og høyere avkastning. Håndtering av endringsprosesser vil stille den lokalt tillitsvalgte overfor store utfordringer. Det er derfor viktig at den tillitsvalgte kjenner til regelverket og har kunnskap om sin rolle i prosessene.

Kurset innleder med foredrag med en representant fra KS. Her vil vi gjennomgå status for omstillingsbehov for landets kommuner og aktuelle omstillingsprosesser, samtidig som vi ser på utviklingstendenser fremover.

Kurset gjennomgår aktuelt lov- og avtaleverk, hvilke avtalte virkemidler som kan benyttes samt hvordan det enkeltes medlemmenes interesser ivaretas, både i forbindelse med omstillingen og fremover. Kurset har videre fokus på samarbeidet internt i Akademikerne når det gjelder omstillingsprosesser. Det er også et nyttig foredrag om hvordan endringsprosesser påvirker arbeidsmiljøet.

Kurset arrangeres i samarbeid med Samfunnsviterne og Samfunnsøkonomene.

Kurs samt reise er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no
Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Foto: iStock.com/zusek

Endringsprosesser i offentlig sektor

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Kurset er primært tilpasset statlig sektor, men interesserte fra kommunal sektor og spekter-Helse kan også delta.**

Fra: **Torsdag 6. februar 2025 kl. 10.45**

Til: **Fredag 7. februar 2025 kl. 13.50**

Sted: **Son Spa, Son**

Kursnummer: **2025651**

Påmeldingsfrist: **18. november 2024**

Offentlig sektor er i utvikling. Mange av våre medlemmer og tillitsvalgte blir omfattet av interne endringer i egen virksomhet, eller endringsprosesser som gjelder større deler av forvaltningen. Det kommer nye politiske krav om effektivitet og høyere avkastning. Håndtering av endringsprosesser vil stille den lokalt tillitsvalgte overfor store utfordringer. Det er derfor viktig at den tillitsvalgte kjenner til regelverket og har kunnskap om sin rolle i prosessene.

Kurset innleder normalt med foredrag med en representant fra departementet. Her blir status i statens omstillings-

prosesser gjennomgått samtidig som vi ser på utviklingstendenser i offentlig forvaltning.

Kurset gjennomgår aktuelt lov- og avtaleverk, hvilke avtalte virkemidler som kan benyttes samt hvordan medlemmenes interesser ivaretas. Kurset har videre fokus på samarbeidet internt i Akademikerne når det gjelder omstillingsprosesser. Det er også et nyttig foredrag om hvordan endringsprosesser påvirker arbeidsmiljøet, samt at vi i et eget foredrag setter søkelys på egen karriere under omstilling.

Kurset arrangeres i samarbeid med Samfunnsviterne og Samfunnsøkonomene.

Det arrangeres felles busstransport tur/retur hotellet fra Oslo Bussterminal.

Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest innen 15. januar.

JURIST
FORBUNDET

Nytt om navn

Ansettelses og utnevnelser

Alexander Thorsen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Høines AS

Alexandra Vasiljeva Sæther, Jurist, NAV
Klageinstans Midt-Norge

Amanda Einstabland, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Saeme AS

Amanda Partapuoli Bjerkan, Førstekonsulent,
Finansdepartementet

Anders Øya, Advokatfullmektig, CMS Kluge
Advokatfirma AS, Avd Bergen

Andreas Mobrårthen, Senior Analyst, Sopra
Steria AS

Andreas Winnem Lossius, Associate,
Advokatfirmaet CLP DA

Ane Birgit Brurberg Haugland, Juridisk
seniorrådgiver, Nasjonalforeningen for
folkehelsen

Anne Ingeborg Reiestad, Advokat, HELP
Forsikring AS

Bernhard Andreas Caspari, Assisterende
etatsdirektør, Oslo kommune - Plan- og
bygningsetaten

Birgitte Jensen Egset, Advokat,
Forsvarsmateriell

Bjørge-Anita Joki, Avdelingsleder, Finnmark
fylkeskommune

Bjørn Flemming Iversen, Advokat,
Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig
Trondheim AS

Carl Edvard Wildenvey Raastad, Senior
Legal Advisor, Kongsberg Defence
& Aerospace AS

Carl Fredrik Riise, Advokat/seniorrådgiver,
Hovedorganisasjonen Virke

Cathrine Petersen, Seniorrådgiver, NAV
Kontroll styringsenhet

Cathrine Voigt, Seniorjurist/fagansvarlig, Oslo
politidistrikt, Felles enhet for sivil rettspleie,
Sandvika

Cecilie Grue, Advokat, Advokat Cecilie Grue AS

Cecilie Lyng, Advokat, Advokatfirmaet
Sulland AS

Charlotte Nordbakken, Universitetslektor,
Nord Universitet Mo i Rana

Christian Fredrik Thorsen, Konsernadvokat,
Bane NOR SF - Oslo

Curt Andre Lier, Advokat, Advokat
Curt A. Lier MNA

Danielle Asmundsen, Rådgiver byggesak,
Stavanger kommune

Dragan Doreski, Rådgiver, NAV Utland og
fellestjenester Oslo

Edvard W Mørch-Raastad, Senior Legal
Advisor, Kongsberg Defence
& Aerospace AS

Ella Stormo, Rådgiver, Klima- og
miljødepartementet

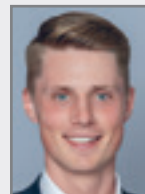
Emilie Marie Weiseth, Universitetslektor
i rettsvitenskap, OsloMet, Institutt for arkiv-,
bibliotek og informasjonsfag

Emma Isaksen, Tingrettsdommer,
Agder tingrett, Kristiansand

Erik Nuland Marcussen, Advokatfullmektig,
Advokatfirma Wigemyr & Co DA

Espen Hovemoen Bøe, Advokatfullmektig,
EKKO Advokatfirma AS

Espen Olsen, Commercial Manager, Kongsberg
Maritime AS

Eyvin Sivertsen, Høyesterettsdommer,
Norges Høyesterett

Guro Angell Steffensen, Politidadvokat 2, Oslo
politidistrikt, sentrum

Hanna Norum, Partner, Ræder Bing
advokatfirma AS

Hanne Garberg, Konstituert statsadvokat,
Hedmark og Oppland
statsadvokatembeter

Hanne Winther Martinussen, Studentombud/
rådgiver, Universitetet i Bergen,
HR-avdelingen

Hedda Larsen Borgan, Dommerfullmektig,
Romerike og Glåmdal tingrett, rettssted
Eidsvoll

Helene Gram Olsen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Sulland AS

Helene Oeding Christensen, Seniorrådgiver,
Kommissjonen for gjenopptakelse av
straffesaker

Henrik Dahl, General Counsel, CTC Nordics AS

Ida Regine Myklebust, Advokatfullmektig
MNA, Bane NOR SF - Oslo

Inger Marie Haukalid, Juridisk rådgiver, Helse
Sør-Øst - Sørlandet sykehus HF

Ingrid Erlimo, Seniorskattejurist, Skatteetaten
Brukerdialog Lillehammer

Foto: Sturlason/Høyesterett

Ingvild Elisabeth Flovik, Managing Partner,
Advokatfirmaet Dehn DA

Ingvild Nordhaug, Konstituert statsadvokat,
Riksadvokatembetet

Ingvild Våagnes Johansen, Seniorrådgiver,
Kystverket - Navigasjonsteknologi og
maritime tjenester, Ålesund

Iris Nathalie Wigeli, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS,
Skjetten

Iselin Ryeng-Lande, Seksjonssjef, Nasjonal
Sikkerhetsmyndighet

Jagroshan Singh, Jurist/Seniorrådgiver IKT,
Helse Sør-Øst - Sykehuspartner HF, Oslo

Janne Gillesen, Fagleder, DNB Bank ASA

Jens Stegarud Ryland, Head of Tax, Santander
Consumer Bank AS

Joakim Gjerde, Partner, Advokatfirmaet
CLP DA

Jon Loge Ramstad, Managing Associate,
Advokatfirmaet BAHR AS

Jon Søland, Advokat/partner, Advokatfirmaet
Proptimize v/Jon Søland ENK

Judith M. Markgraf-Bye, Global HR
Development Partner, Vianode AS

Kalyani Rushanth, Seniorrådgiver,
Politidirektoratet

Kari Bjørkhaug, Politidadvokat 2, Vest
politidistrikt, Bergen

Katrin Kvaran, Manager/advokatfullmektig,
Ernst & Young Advokatfirma AS, Oslo

Kristian Johansen, Politidadvokat, Økokrim

Kristian Myrhaug Danielsen, Seniorrådgiver/
jurist, Kriminalomsorgsdirektoratet

Kristina Korvanen Hildonen, Førstekonsulent/
jurist, Direktoratet for forvaltning og
økonomistyring, Trondheim

Lars Myklebust Tomasson, Senioradvokat,
Advokatfirmaet Selmer AS, Oslo

Linda Marie Robbestad, Politidadvokat 2, Oslo
politidistrikt, Øst

Lisa Insam, Sjefssekretær, Norsk
Sykepleierforbund

Louise Tollefsen, Seniorrådgiver,
Statsforvalterens fellestjenester

Malin J. B. Smit, Konsernadvokat, Posten Bring
AS

Malin Natland Bjerkan, Førstekonsulent,
Finansdepartementet, Skattelovavdelingen

Maren Østbø Knutsen, Jurist/rådgiver,
Statsforvalteren i Rogaland - Stavanger

Maren Østern, Politidadvokat 2, Oslo
politidistrikt, Enhet sentrum

Maria Louise Hasler, Juridisk rådgiver/
advokatfullmektig, Verdipapirsentralen ASA

Marte Eide Amundsen, Jurist, Patentstyret

Marte Josefine Kvam, Førstekonsulent,
Forsvarsdepartementet

Martha Mürer Bakken, Politidadvokat, Øst
politidistrikt, Jourseksjonen

Martin Hoff, Dommerfullmektig, Romerike og
Glåmdal tingrett, rettssted Lillestrøm

Martin Jensen, Advokatfullmektig, Ernst &
Young Advokatfirma AS, Oslo

Matias Tvermyr Holmen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Haavind AS

Merethe Baustad Ranum, Byråd for helse og
omsorg, Trondheim kommune

Mia Berthling Herberg, Skattejurist,
Skatteetaten Innsats Sandvika

Monica Jakobsen Strand, Seniorrådgiver,
Digitaliseringsdirektoratet

Narges Popal, Seniorrådgiver, Vest
politidistrikt - Namsfogden i Bergen

Ole Martinus Scheen, Compliance Officer,
Protector Forsikring ASA

Ole-Ansger Nepomuk Martini, Jurist, Stiftelsen
Kirkens Bymisjon, Avd Bergen

Richard Beck Pedersen, Konstituert
statsadvokat, Oslo statsadvokatembeater

Selma Kesic, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet
Sulland AS

Sigrd Vangdal, Rådgiver, Pasient- og
brukerombudet i Rogaland

Silje Eklund, Juridisk rådgiver, Bærum
kommune

Stig Degvold-Jonstad, Politidadvokat, Vest
politidistrikt, Florø

Stig Lorentz Bech, Partner, Advokatfirmaet
Haavind AS

Susan Bahia Jensen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Thommessen AS, Bergen

Sølvi Nyvoll Tangen, Partner, Harris
Advokatfirma AS

Tord Solhaug, VA jurist, Forsvaret, Hærstaben

Vidar Heimset, Juridisk seniorrådgiver,
Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten,
Bergen

Vilde Wigenstad, Politidadvokat, Oslo
politidistrikt, vest

Øystein Rønnebak Stikbakke,
Dommerfullmektig, Nord-Troms og Senja
tingrett, rettssted Tromsø

Åge André Klefsåsvold, Avdelingsleder/
byggesak, Eidsvoll kommune

Åsta Fotland, Seniorskattjurist, Skatteetaten
Brukerdialog Bergen

Nye medlemmer

Andrea Terese Trondsen, Advokatfullmektig,
Advokatfirma Kontrakt AS

Augusta Lenea Remøy, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet BAHR AS

Awini Azizi, Jurist I, Oslo Kommune, Gravferdsetaten

Camilla Hamann Olsen, Juridisk rådgiver, Brønnøysundregistrene

Hilde Svenneby, Høgskolelektor, Høgskolen i Østfold

Judith Kristine Dybendal, Anskaffelsesrådgiver, Bergen kommune - Etat for bygg og eiendom

Julie Herje Rama, Førstekonsulent, Oslo politidistrikt, Seksjon for felles straffesaksinntak og påtale

Mari Grefslie, Advokat, Advokatfirmaet Ness Lundin DA

Nikolai Alexander Norgaard Ruen, Politiadvokat 2, Oslo politidistrikt, sentrum

Nour Abumaria, Veileder, NAV Sagene

Olav Skolseg Ree, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Lippestad AS

Pernille Moseng Rieber, Juridisk rådgiver, Vestland fylkeskommune- Avdeling for organisasjon og økonomi

Sabaun Ehas, Førstekonsulent, Norges Vassdrags- og energidirektorat, Reguleringsmyndigheten for energi

Nye studentmedlemmer

Akshat Lakhanpal, Universitetet i Oslo

Amalie Aune Strand, Universitetet i Agder

Amalie Olsen Lunde, Universitetet i Agder

Amalie Schönnemann Skaug, Universitetet i Oslo

Amalie Selvåg Werenfels, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Andre Unneberg Eikeland, Universitetet i Oslo

Andrine Hanssen-Seppola, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Ane Hammerseng Fossen, Universitetet i Agder

Anne Marja Green Forsberg, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Aurora Archer, Universitetet i Oslo

Aurora Nordlie, Universitetet i Bergen

Birk Søråsen, Universitetet i Oslo

Brede Vold Bergstrøm, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Bror Gregersen, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Bunya-On Øien, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Camilla Ettersti Clark, Universitetet i Agder

Caroline Seldal Isaksen, Universitetet i Agder

Edith Elise Eggan, Universitetet i Agder

Efe Murat Gezen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Elise Margrete Weltzien, Universitetet i Bergen

Emeline Sophie Pedersen, Universitetet i Agder

Emilia Ravn Hughes, Universitetet i Agder

Emma Andrine Fjellanger, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Emma Funnemark, Universitetet i Agder

Emma Hausvik, Universitetet i Agder

Emma Jonetta Hepburn, Universitetet i Agder

Eva Heidenreich Heløe, Universitetet i Bergen

Frida Isabella Milan, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Færdad Poyan, Universitetet i Oslo

Greger Alexander Emilsen, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Guro Aamodt, Universitetet i Agder

Hamza Mohsin Taher, Universitetet i Oslo

Hanna Kristine Haatveit, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Hanna Stokke Holmboe, Universitetet i Agder

Hannah Maria Behncke, Universitetet i Bergen

Hannah Mork, Universitetet i Agder

Hedda Fjeldberg, Universitetet i Oslo

Henning Jensen, Universitetet i Bergen

Henriette Lorck Halvorsen, Universitetet i Agder

Hiwot Tollosa, Universitetet i Oslo

Håkon Ringkjøb Tormodsgard, Universitetet i Agder

Ida Berentsen Magnussen, Universitetet i Agder

Ine Marie Heramb, Universitetet i Agder

Ine Nyhus Solli, Universitetet i Oslo

Ines Løken Ghezzi, Universitetet i Oslo

Ingebjørg Othilie Bahu, Universitetet i Agder

Inger Christine Foldrup, Universitetet i Agder

Ingrid Fløtre Laupstad, Universitetet i Bergen

Ingviid Angvik, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Isabel Jimenez, Universitetet i Oslo

Joakim Brennelien Verås, Universitetet i Agder

Johanne Austad, Universitetet i Bergen

Jonas Flotten, Universitetet i Agder

Julia Ørpetveit Solberg, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Kamilla Nisja Domaas, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Kim Rognø, Universitetet i Agder

Kristine Myklegard Kristiansen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Lea Helene Ødegård Viken, Universitetet i Oslo

Linnea Marie Lunde, Universitetet i Agder

Lisa Margareta Bunes, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Madelen Julianne Andreassen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Mads Sander Kjørsvik, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Malene Rasmussen Hollund, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Malin Sæterbakken Hansen-Stangnes, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Maren Andersen, Universitetet i Stavanger

Mariann Gamal, Universitetet i Oslo

Marie Iversen, Universitetet i Bergen

Marius Aas Kihl, Universitetet i Agder

Marte Bråthen, Universitetet i Agder

Marte Lele Bjørkedal, Universitetet i Oslo

May Sølvli Løvdal, Universitetet i Agder

Maya Andrea Lægheid, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Mia Meyer-Olsen, Universitetet i Oslo

Michelle Hauvik, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Mille Røtnes Nordli, Universitetet i Oslo

Miriam De Santis, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Nora Grindheim Berner, Universitetet i Bergen

Nora Helene Kokaas, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Nora Linnea Mjønner Karlsen, Universitetet i Stavanger - Studiested

Omar Hamiko, Universitetet i Oslo

Pernille Smith, Universitetet i Oslo

Polina Vyshniak, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Ronja Vatn Pedersen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Sander Gjøesæter, Universitetet i Bergen

Sander Klundseter Nyheim, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Sara Virik Norheim, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Sara Wagelsæth Frøysa, Universitetet i Oslo

Saron Dawit Gebremichael, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Selma Tørudbakken Jendal, Universitetet i Bergen

Solveig Kentø Sollihaug, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Stein Erik Rivo, Universitetet i Agder

Stine Andreassen, Universitetet i Oslo

Sunniva Skolås, Universitetet i Agder

Susanne Nygaard, Høgskolen i Molde

Sverre Wiese-Hansen, Universitetet i Agder

Theodora Dahl, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Thomas Kvamme, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Tobias Riiser, Universitetet i Agder

Tønning Helgø Meling, Universitetet i Stavanger

Trisha Isabelle Ocares Balmeo, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Turid Hennig, Universitetet i Oslo

Tuva Gullvåg, Universitetet i Agder

Ulrich Gade-Noreng, Universitetet i Agder

Vares Nori, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Vebjørn Dahl, Universitetet i Agder

Victoria Andrup, Universitetet i Oslo

Vilde Svenkerud, Universitetet i Agder

Vilde Wendel Nyberg, Universitetet i Agder

Ydel Yohannes Mekonnen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Jobbmarked

www.juristen.no/stillinger

JURISTFORBUNDET

Ny som tillitsvalgt

Kurs for tillitsvalgte i statlig sektor

Målgruppe: **Tillitsvalgte i statlig sektor**
Fra: **Onsdag 12. februar 2025 kl. 10.30**
Til: **Fredag 14. februar 2025 kl. 14.00**
Sted: **Clarion Collection Hotel Gabelshus, Oslo**

Kursnummer: **2025605**
Påmeldingsfrist: **7. januar 2025**

Dette kurset går også i Bergen 30. oktober – 1. november 2024

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i staten. Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til hovedavtalen og hovedtariffavtalen, sentrale avtaler for våre medlemmer i staten, samt for deg som deres tillitsvalgt. Vi gjennomgår avtalenes formål og intensjon, former for medbestemmelse, virkeområde, klargjør partsforholdet og partenes rettigheter og plikter, sentrale og lokale forhandlingsordninger, i tillegg til å gi en gjennomgang av lønssystemet. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundet, Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Dersom du ikke ønsker overnatting eller middag må det noteres i påmeldingen.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Hovedstyret

President

Sverre Bromander

sverre.bromander@juristforbundet.no

Visepresident

Benedicte Gram-Knutsen

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Ina Annett Grunnvåg

ina.a.grunnvaag@gmail.com

Jon Ole Bjørklund Whist

jon@farmaceutene.no

Nasjida Noorestany (møtende varamedlem)

nasjida.noorestany@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Rannveig Sørskaar (Juristforbundet – Stat)

rannveig.sorskaar@ldo.no

Kay André Brudvik Haugen (Juristforbundet – Kommune)

kay.haugen@bergen.kommune.no

Torbjørn Saggau Holm (Juristforbundet – Dommerforeningen)

torbjorn.saggau.holm@domstol.no

Anne-Kristine Roland (Juristforbundet – Student)

anne.roland3@gmail.com

Anders Schrøder Amundsen (Juristforbundet – Privat)

a.s.amundsen@outlook.com

Ansattes representant

Erik Graff

eg@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?

juristforbundet.no/minside

medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

juristforbundet.no/forsikring

forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud

Handelsbanken

handelsbanken.no/juristforbundet

Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor

juristforbundet.no/advokatkontoret

advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | 482 48 352

Annonser:

randi@storybold.no | 995 20 500

Jobbmarkedet

juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningscenter

jus.no | 40 00 26 62

Juristforbundet | 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no

Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

JURIST
FORBUNDET

NORGE P.P.
Avsender:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Norges Juristforbund gratulerer
Marte Eidsand Kjørven
med

Rettssikkerhetsprisen 2024

Som professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo har Kjørven gjort en stor innsats for å kartlegge hvordan domstolene har praktisert jussen i saker om ID-tyveri. Gjennom dette arbeidet har Kjørven belyst hvordan finansinstitusjonene, som høster gevinstene av digitaliseringen, har lyktes i å skyve alt ansvar for sine løsninger over på forbrukerne. Juryen fremhever at prisvinnerens engasjement for å styrke individets rettssikkerhet i et digitalt samfunn, går langt utover det som er vanlig og som kan forventes av rettsforskere.

Prisen deles ut på Rettssikkerhetskonferansen
26. september kl. 11.30 i Gamle Logen i Oslo.

JURIST
FORBUNDET

Rettssikkerhet